

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

17 вересня 2018 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 199/зп-18

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі:

головуючого – Козьякова С.Ю.,

членів Комісії: Бутенка В.І., Василенка А.В., Гладія С.В., Заріцької А.О., Козлова А.Г., Лукаша Т.В., Луцюка П.С., Макарчука М.А., Мішина М.І., Прилипка С.М., Устименко В.Є., Шилової Т.С.,

розглянувши питання про оновлення програм іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді касаційних судів у складі Верховного Суду, затверджених рішенням Комісії від 09 листопада 2016 року № 149/зп-16,

встановила:

Відповідно до частин дев'ятої та десятої статті 79 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – Комісія) проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів у відповідних касаційних судах у складі Верховного Суду на основі рейтингу учасників за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Статтею 85 Закону визначено, що кваліфікаційне оцінювання включає такі етапи: 1) складення іспиту; 2) дослідження досьє та проведення співбесіди. Порядок проведення іспиту та методика встановлення його результатів затверджуються Комісією.

Рішенням Комісії від 04 листопада 2016 року № 144/зп-16 затверджено Порядок проведення іспиту та методик у встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання (у редакції рішення Комісії від 13 лютого 2018 року № 20/зп-18) (далі – Порядок).

Згідно з пунктом 10 розділу I Порядку першим етапом організації та проведення іспиту є розроблення та затвердження програми іспиту і таксономічної характеристики анонімного письмового тестування для кваліфікаційного оцінювання суддів та/або кандидатів на посаду судді суду відповідного рівня та спеціалізації.

Пунктом 3 глави 1 розділу II Порядку передбачено, що програма іспиту і таксономічна характеристика анонімного письмового тестування розробляються відповідно до завдання Комісії Національною школою суддів України з урахуванням інстанційності та спеціалізації відповідного суду.

Рішенням Комісії від 09 листопада 2016 року № 149/зп-16 затверджено програми іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду, Касаційного господарського суду, Касаційного кримінального суду та Касаційного цивільного суду.

Рішенням Комісії від 02 серпня 2018 року № 185/зп-18 оголошено конкурс на зайняття 78 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду: до Касаційного адміністративного суду – 26 посад, до Касаційного цивільного суду – 23 посади, до Касаційного господарського суду – 16 посад, до Касаційного кримінального суду – 13 посад.

Національною школою суддів України листом від 31 серпня 2018 року № 26-05/3115 передано до Комісії оновлені проекти програм іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді касаційних судів у складі Верховного Суду (далі – Програми іспитів) з урахуванням змін у законодавстві.

З метою узгодження програм іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді касаційних судів у складі Верховного Суду із чинним законодавством, а також забезпечення проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, оголошеного Комісією 02 серпня 2018 року, виникла необхідність внесення змін у додатки 1–4 до рішення Комісії від 09 листопада 2016 року № 149/зп-16, виклавши їх у новій редакції.

Комісія, обговоривши питання порядку денного, зміст оновлених Національною школою суддів України Програм іспитів, дійшла висновку про необхідність їх перегляду у зв'язку зі змінами в законодавстві та відповідно внесення змін у додатки 1–4 до рішення Комісії від 09 листопада 2016 року № 149/зп-16.

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 79, 81, 85, 93, 101 Закону, пунктом 10 розділу I, пунктом 3 глави 1 розділу II Порядку, Комісія

вирішила:

внести зміни у додатки 1–4 до рішення Комісії від 09 листопада 2016 року № 149/зп-16, виклавши їх у новій редакції (додаються).

Головуючий

С.Ю. Козьяков

Члени Комісії:

В.І. Бутенко

А.В. Василенко

С.В. Гладій

А.О. Заріцька

А.Г. Козлов

Т.В. Лукаш

П.С. Луцюк

М.А. Макарчук

М.І. Мішин

С.М. Прилипко

В.Є. Устименко

Т.С. Шилова

Додаток 1
до рішення Комісії
від 09.11.2018 № 149/зп-16

(у редакції рішення Вищої
кваліфікаційної комісії суддів
України
17.09.2018 № 199/зп-18)

ПРОГРАМА ІСПИТУ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ ТА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ КАСАЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Конституція України - Основний Закон держави

Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Правова охорона Конституції України. Основні засади конституційного ладу України. Верховенство права. Конституційно-правова відповідальність.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційні права та конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Принцип пропорційності та допустимі обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України.

Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

Конституційні засади правосуддя в Україні

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судоустрою України. Конституційний статус Верховного Суду. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду судді. Основні засади судочинства. Конституційні принципи суддівського самоврядування та врядування. Вища рада правосуддя. Прокуратура та професійна правничка допомога. Закон України "Про судоустрій і статус суддів".

Закон України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України як орган конституційного правосуддя. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження. Інститут конституційної скарги. Акти Конституційного Суду України та загальна обов’язковість їх виконання на території України.

Місьцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб’єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб’єкти, на яких поширюється дія Закону України “Про запобігання корупції”.

Національне агентство з питань запобігання корупції. Порядок утворення та повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб’єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов’язаним з корупцією правопорушенням.

Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов’язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб.

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов’язки держав, які впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов’язання держави-сторони Конвенції.

Обмеження прав на свободу та особисту недоторканість в контексті статті 5 Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Об’єктивний та суб’єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов’язання держави організувати належне відправлення правосуддя. “Явна помилка” національного суду у контексті

пункту 1 статті 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до “закону”. Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантії. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Воєнний стан.

Європейський суд з прав людини і його рішення

Порядок утворення, юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини (статті 19 - 32 Конвенції).

Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Міждержавні справи, подання заяв та умови їх прийнятності (статті 33-35 Конвенції). Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”. Обов'язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання. Рішення Європейського суду з прав людини проти України.

IV. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Суб'єкти адміністративного права

Адміністративно-правовий статус фізичних осіб. Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права. Структура адміністративно-правового статусу фізичних осіб. Спеціальні адміністративно-правові статуси фізичних осіб.

Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань. Поняття та ознаки громадських об'єднань. Види громадських об'єднань. Основні напрями реалізації адміністративно-правового статусу громадських об'єднань.

Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади. Система органів виконавчої влади. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України. Адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади. Адміністративно-правовий статус місцевих державних адміністрацій. Військово-цивільні адміністрації при проведенні антитерористичної операції.

Адміністративно-правовий статус інших державних органів.

Адміністративно-правовий статус Президента України.

Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування.

Адміністративно-правовий статус інших суб'єктів публічної адміністрації. Поняття та особливості юридичних осіб публічного права. Види юридичних осіб публічного права.

Публічна служба

Поняття та ознаки публічного службовця. Види публічної служби. Обмеження та заборони для публічних службовців. Види державних службовців. Права та обов'язки державних службовців. Прийняття на державну службу. Проходження державної служби. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців. Припинення державної служби. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах, патронатна служба. Управління державною службою.

Служба в органах місцевого самоврядування.

Військова служба.

Інструменти діяльності публічної адміністрації

Нормативний акт публічної адміністрації. Вимоги до нормативних актів публічної адміністрації.

Адміністративний акт. Види адміністративних актів. Правові акти індивідуальної дії. Дії публічної адміністрації. Бездіяльність публічної адміністрації.

Адміністративний договір.

Адміністративні послуги. Принципи, гарантії та стандарти надання адміністративних послуг. Види адміністративних послуг. Публічна адміністрація як суб'єкт надання адміністративних послуг. Процедура надання адміністративних послуг.

Позасудовий захист публічних прав осіб

Звернення громадян. Поняття та зміст адміністративного оскарження. Принципи адміністративного оскарження. Стадії процедури адміністративного оскарження.

Позасудовий контроль діяльності публічної адміністрації

Види позасудового контролю в діяльності публічної адміністрації. Суб'єкти позасудового контролю в діяльності публічної адміністрації. Доступ до публічної інформації про діяльність публічної адміністрації.

ПОДАТКОВЕ ПРАВО

Податкове законодавство України.

Поняття податку та збору. Види податків і зборів. Порядок встановлення, введення та скасування податків. Особливості встановлення місцевих податків.

Платники податку: поняття та види. Права та обов'язки платника податків. Правовий статус податкового агента. Інститут податкового представництва.

Функції контролюючих органів.

Податковий обов'язок платника податку. Виникнення, зміна та припинення податкового обов'язку. Виконання податкового обов'язку.

Поняття податкової пільги. Усунення подвійного оподаткування.

Адміністрування податків, зборів, платежів. Податкова звітність. Податкові консультації. Визначення суми податкових та/або грошових зобов'язань платника податків, порядок їх сплати і оскарження рішень контролюючих органів. Податковий контроль. Облік платників податків. Податкові перевірки: види, порядок і строки їх проведення, оформлення результатів перевірок. Погашення податкового боргу платників податків. Відповідальність за порушення податкового законодавства: поняття, види, умови притягнення до відповідальності. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи). Пеня.

Правове регулювання окремих видів податків. Особливості правового регулювання спеціальних податкових режимів. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.

ВИБОРЧЕ ПРАВО. ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС. РЕФЕРЕНДУМ

Виборче право.

Поняття та етапи виборчого процесу. Види виборів.

Вибори народних депутатів України. Основні засади, принципи проведення і види виборів депутатів. Порядок та строки призначення і проведення виборів депутатів. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів депутатів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів.

Вибори Президента України. Види виборів Президента України. Порядок та строк призначення виборів Президента України. Етапи виборчого процесу з виборів Президента України. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів Президента України. Відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України.

Місцеві вибори. Види місцевих виборів. Порядок та строк призначення місцевих виборів. Етапи виборчого процесу по місцевих виборах. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються місцевих виборів. Відповідальність за порушення законодавства про місцеві вибори.

Референдуми. Види референдумів. Порядок призначення всеукраїнського референдуму. Організація та проведення всеукраїнського референдуму. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основні ознаки соціального забезпечення. Основні функції соціального забезпечення. Право громадян України на соціальний захист, його зміст. Види соціального забезпечення.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення за рахунок бюджетних коштів.

Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Поняття та класифікація пенсій за чинним законодавством України. Страховий стаж як загальна умова для призначення страхових пенсій. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в Україні. Правові засади функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Порядок призначення та виплати пенсій. Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян.

Допомоги та виплати за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.

Система державних соціальних допомог: поняття і ознаки. Державні допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державні соціальні допомоги у зв'язку з малозабезпеченістю. Умови призначення інших видів державних соціальних допомог.

Правове регулювання соціальних послуг. Поняття, ознаки та види соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг. Матеріальна допомога та соціальне обслуговування як форми надання соціальних послуг.

Додаткові заходи соціального захисту окремих категорій громадян (ветеранів війни, дітей війни, осіб, які постраждали від нацистських переслідувань, ветеранів праці, інших громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, хворих осіб та інших громадян, виконання професійних обов'язків якими пов'язане з ризиком для здоров'я).

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Поняття, особливості та види джерел земельного права України.

Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам ("спрощена процедура"). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування. Повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок. Порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у власність або користування. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства. Порядок вилучення

земельних ділянок. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Правова охорона земель в Україні. Управління в галузі використання і охорони земель. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних одиниць.

Планування територій та землеустрій. Моніторинг земель. Роздержавлення і приватизація земель. Нормування і стандартизація. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням. Встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок.

V. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Поняття “прав і обов’язки цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Спир про “право”. Застосування пункту 1 статті 6 до спорів державних службовців.

Важливість дотримання державними органами власних процедур. Покладання на державу ризику помилки державного органу.

Права, які охоплюються сферою дії статті 8 Конвенції. Втручання в приватне і сімейне життя. Позитивні зобов’язання держави. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8 Конвенції. Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Суть “поваги” до приватного та сімейного життя.

“Екологічні справи”.

Свобода зібрань та об’єднання (стаття 11). Права, що охоплюються статтею 11. Свобода об’єднання. Професійні спілки. Громадські об’єднання та організації. Політичні партії. Реєстрація, внесення змін до статутних документів, функціонування та припинення діяльності громадських об’єднань, політичних партій і професійних спілок. Мирні зібрання. Свобода мирних зборів. Проведення страйків, мітингів, демонстрацій. Виправданість втручання в права, гарантовані статтею 11. Структура статті 11. Вимоги пункту 2 статті 11.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю державою. Тлумачення “суспільного інтересу”, “справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

Свобода пересування (протокол № 4). Вибір місця проживання. Реєстрація проживання, пересування. Свобода пересування. Право залишати країну.

Право на ефективний засіб правового захисту (статті 13). Право на оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб суб’єктів владних повноважень. Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відновлення порушених прав. Право на відшкодування за порушене право.

Право на вільні вибори до законодавчого органу (стаття 3 протоколу № 1). Поняття “законодавчого органу”. Загальні принципи статті 3 Першого протоколу (вільні вибори з розумною періодичністю шляхом таємного голосування, вільне вираження думки народу під час виборів). Право обирати та бути обраним. Право висувати свою кандидатуру та вимоги до кандидата. Обмеження (позбавлення) виборчих прав.

VI. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО)

Загальні положення

Поняття адміністративного судочинства. Адміністративні суди у розумінні Кодексу адміністративного судочинства України.

Основні засади (принципи) адміністративного судочинства, особливості їх застосування та наслідки їх порушення. Принцип верховенства права в адміністративному судочинстві.

Джерела права, які застосовуються адміністративними судами. Аналогія закону та аналогія права.

Форми адміністративного судочинства. Загальний та спрощений порядок позовного провадження.

Адміністративна юрисдикція

Юрисдикція адміністративних судів та її співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикцій.

Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог. Інстанційна юрисдикція. Територіальна юрисдикція (підсудність) адміністративних справ. Виключна підсудність. Наслідки недодержання правил підсудності, Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

Склад суду, відводи. Учасники судового процесу

Одноособовий розгляд справ та розгляд адміністративної справи у складі колегії суддів. Незмінність складу суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді.

Склад учасників справи. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.

Класифікація учасників адміністративного процесу. Права та обов'язки учасників справи.

Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Випадки, в яких громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, їх об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами в адміністративній справі. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі. Процесуальні права та обов'язки сторін. Треті особи, їх права та обов'язки. Процесуальне правонаступництво. Представництво в адміністративному процесі. Органи та особи, яким законом надане право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Процесуальний статус інших учасників судового процесу: помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст.

Докази та доказування

Поняття, способи та порядок забезпечення доказів, їх належність, допустимість та достовірність. Особливості обов'язку доказування. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників як засіб доказування. Показання свідків. Письмові та речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Висновок експерта у галузі права. Процесуальні строки. Судові витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову.

Позовне провадження

Види та зміст заяв по суті справи та заяв з процесуальних питань. Відкриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі. Підстави об'єднання і роз'єднання позовів.

Підготовче провадження, його завдання та строки проведення. Порядок проведення підготовчого засідання та судові рішення у підготовчому засіданні.

Врегулювання спору за участі судді. Підстави проведення та порядок призначення врегулювання спору за участю судді. Порядок та строки проведення врегулювання спору за участі судді. Відмова позивача від позову. Примирення сторін.

Розгляд адміністративної справи по суті та строки розгляду. Судові рішення.

Види судових рішень в адміністративному процесі. Повноваження суду при вирішенні справи.

Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження

Справи, що розглядаються за правилами спрощеного позовного провадження та строки їх розгляду. Особливості розгляду справ за правилами спрощеного позовного провадження.

Особливості позовного провадження та розгляду в окремих категоріях адміністративних справ

Особливості розгляду спорів щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.

Особливості розгляду спорів щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Особливості розгляду спорів за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

Особливості розгляду спорів, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Особливості розгляду спорів про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань та усунення перешкод і заборон на свободу мирних зібрань.

Особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони.

Особливості провадження у справах за зверненням органів доходів і зборів.

Особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України.

Розгляд типових та зразкових справ

Особливості провадження у зразковій та типовій справі.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах

Набрання рішенням законної сили та його наслідки. Судові рішення, які виконуються негайно.

Порядок виконання та звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. Поворот виконання судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі.

Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному провадженні

Апеляційне провадження. Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Відкриття апеляційного провадження та строк розгляду апеляційної скарги. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на рішення та ухвалу суду. Судові рішення суду апеляційної інстанції.

Касаційне провадження. Право на касаційне оскарження. Прийняття касаційної скарги судом касаційної інстанції. Порядок і строки розгляду касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження. Приєднання до касаційної скарги. Відзив на касаційну скаргу. Доповнення, зміна, відкликання касаційної скарги чи відмова від неї. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Підстави закриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Підготовка справи до касаційного розгляду. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи. Касаційний розгляд справи в судовому засіданні та в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Підстави та

порядок для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін. Підстави для зміни судових рішень. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції та залишення в силі судового рішення суду першої інстанції. Підстави для скасування судових рішень з направленням справи для продовження розгляду або на новий розгляд. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування судових рішень і ухвалення нового судового рішення. Судові рішення суду касаційної інстанції. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині. Зміст постанови суду касаційної інстанції. Підстави та порядок прийняття ухвал судом касаційної інстанції. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи. Окрема ухвала суду касаційної інстанції. Набрання судовими рішеннями суду касаційної інстанції законної сили. Повернення адміністративної справи.

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Право та порядок і строки подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок та строки відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Наслідки відмови від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Повноваження суду та судові рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

**Таксономічна характеристика
анонімного письмового тестування під час кваліфікаційного оцінювання суддів та
кандидатів на посаду судді Касаційного адміністративного суду**

1. У цьому документі визначено вимоги до когнітивних рівнів пізнання (мисленневих процесів, за допомогою яких вирішується поставлене завдання) кандидатів на посаду судді Касаційного адміністративного суду, які складатимуть анонімне письмове тестування відповідно до Програми іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного адміністративного суду (далі – Програма).

2. Кандидати на посаду судді Касаційного адміністративного суду мають бути обізнані з:

- матеріальним і процесуальним правом України та міжнародних правових актів;
- правовими позиціями Верховного Суду (Верховного суду України);
- практикою Європейського суду з прав людини;
- іншими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення правосуддя.

3. Визначення змісту анонімного письмового тестування кандидатів на посаду судді Касаційного адміністративного суду має на меті досягнення таких цілей:

- створення методологічної основи для розробки тестових запитань;
- надання допомоги кандидатам на посаду судді Касаційного адміністративного суду при підготовці до складення анонімного письмового тестування.

4. Анонімне письмове тестування складається із 120 запитань.

5. Кожен розділ Програми включає дисципліни. Кожна дисципліна Програми складається з тем.

Тестове завдання включає:

- 1) 8,33% – конституційне право;
- 2) 4,17% – антикорупційне законодавство;
- 3) 4,17% – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- 4) 83,33% – запитань розділу Касаційного адміністративного суду.

6. Питома вага кожного розділу Програми іспиту відображає співвідношення кількості тестових запитань із відповідної галузі до загальної кількості запитань тестового завдання.

7. Порядок розміщення дисциплін не є основоположним для формування відповідного блоку тестових запитань.

8. Для всіх розділів Програми іспиту встановлено необхідні кваліфікаційні рівні, якими повинен володіти кандидат на посаду судді Касаційного адміністративного суду.

Формування кваліфікаційних рівнів здійснюється з урахуванням пізнавальних навичок, визначення яких наведено нижче:

Рівень «А» - необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень «В» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння».

Рівень «С» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення».

Рівень «D» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення», «Вирішення проблеми».

КАСАЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД		
Тема	Питома вага (%)	Необхідний кваліфікаційний рівень
<p>1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО</p> <p>1.1. Конституція України – Основний Закон держави. 1.2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. 1.3. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя). 1.4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. 1.5. Конституційні засади правосуддя в Україні. 1.6. Конституційна юстиція в Україні. 1.7. Місцеве самоврядування в Україні.</p>	8,33	С
<p>2. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО</p> <p>2.1. Законодавство у сфері запобігання корупції. 2.2. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». 2.3. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. 2.4. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. 2.5. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації</p>	4,17	С
<p>3. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД</p> <p>3.1. Загальна характеристика. 3.2. Європейський суд з прав людини і його рішення.</p>	4,17	С
<p>4. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО</p> <p>4.1. Суб'єкти адміністративного права. 4.2. Публічна служба. 4.3. Інструменти діяльності публічної адміністрації. 4.4. Позасудовий захист публічних прав осіб. 4.5. Позасудовий контроль діяльності публічної адміністрації.</p>	22	D
<p>ПОДАТКОВЕ ПРАВО</p> <p>4.6. Податкове законодавство України, його основні засади. 4.7. Поняття податку та збору. Види податків і зборів. Порядок встановлення, введення та скасування податків. 4.8. Платники податку. Правовий статус податкового агента. Інститут податкового представництва. 4.9. Функції контролюючих органів. 4.10. Податковий обов'язок платника податку. 4.11. Поняття податкової пільги. Усунення подвійного оподаткування.</p>	11,17	D

4.12. Адміністрування податків, зборів, платежів. Податкова звітність. 4.13. Правове регулювання окремих видів податків. Спрощена система оподаткування, обліку, звітності.		
ВИБОРЧЕ ПРАВО. ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС. РЕФЕРЕНДУМ 4.14. Виборче право. 4.15. Поняття та види виборів. 4.16. Вибори народних депутатів України. 4.17. Вибори Президента України. 4.18. Місцеві вибори. 4.19. Референдуми та його види.	5	D
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 4.20. Основні ознаки, функції та види соціального забезпечення. 4.21. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. 4.22. Державне соціальне забезпечення за рахунок бюджетних коштів. 4.23. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні. 4.24. Поняття, умови призначення та розмір страхових соціальних допомог. 4.25. Система державних соціальних допомог. 4.26. Правове регулювання соціальних послуг. 4.27. Додаткові заходи соціального захисту окремих категорій громадян	8	D
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО 4.28. Поняття, особливості та види джерел земельного права України. 4.29. Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. 4.30. Форми, суб'єкти права власності на землю, порядок набуття, перехід та припинення права власності, користування на земельні ділянки. 4.31. Порядок вилучення земельних ділянок та особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб. 4.32. Правова охорона земель в Україні. 4.33. Планування територій, землеустрій, моніторинг земель, нормування і стандартизація, Державний земельний кадастр та державна реєстрація прав на землю. 4.34. Правове регулювання плати за землю. 4.35. Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.	8	D

<p>5. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА</p> <p>5.1. Застосування пункту 1 статті 6 до спорів державних службовців.</p> <p>5.2. Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12).</p> <p>5.3. Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1).</p> <p>5.4. Свобода пересування (Протокол № 4). Вибір місця проживання.</p> <p>5.5. Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13).</p> <p>5.6. Право на вільні вибори до законодавчого органу (стаття 3 Протоколу № 1).</p>	4,16	C
<p>6. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО)</p> <p>6.1. Загальні положення.</p> <p>6.2. Адміністративна юрисдикція.</p> <p>6.3. Склад суду, відводи, учасники адміністративного процесу.</p> <p>6.4. Докази та доказування.</p> <p>6.5. Позовне провадження.</p> <p>6.6. Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження.</p> <p>6.7. Особливості позовного провадження та розгляду в окремих категоріях адміністративних справ.</p> <p>6.8. Розгляд типових та зразкових справ.</p> <p>6.9. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.</p> <p>6.10. Перегляд судових рішень в апеляційному провадженні.</p> <p>6.11. Перегляд судових рішень в касаційному провадженні.</p> <p>6.12. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.</p>	25	D

Додаток 2
до рішення Комісії
від 09.11.2018 № 149/зп-16

(у редакції рішення Вищої
кваліфікаційної комісії суддів
України
17.09.2018 № 199/зп-18)

ПРОГРАМА ІСПИТУ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ ТА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ КАСАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Конституція України – Основний Закон держави

Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Правова охорона Конституції України. Основні засади конституційного ладу України. Верховенство права. Конституційно-правова відповідальність.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційні права та конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Принцип пропорційності та допустимі обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України.

Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

Конституційні засади правосуддя в Україні

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судоустрою України. Конституційний статус Верховного Суду. Статус

суддів за Конституцією України. Призначення на посаду судді. Основні засади судочинства. Конституційні принципи суддівського самоврядування та врятування. Вища рада правосуддя. Прокуратура та професійна правнича допомога. Закон України “Про судоустрій і статус суддів”.

Закон України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України як орган конституційного правосуддя. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження. Інститут конституційної скарги. Акти Конституційного Суду України та загальна обов’язковість їх виконання на території України.

Місцеве самоврядування в Україні

Система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб’єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб’єкти, на яких поширюється дія Закону України “Про запобігання корупції”.

Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб’єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов’язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов’язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб.

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов’язки держав, які впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов’язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Об’єктивний та суб’єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження

судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов’язання держави організувати належне відправлення правосуддя. “Явна помилка” національного суду у контексті пункту 1 статті 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до “закону”. Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантії. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов’язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Воєнний стан.

Європейський суд з прав людини і його рішення

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб’єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”. Обов’язкова сила рішень Європейського суду з прав людини.

IV. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Загальні засади правового регулювання господарських відносин

Загальні та спеціальні законодавчі акти, які регулюють окремі види господарської діяльності. Міжнародно-правові акти в системі регулювання господарської діяльності.

Учасники відносин у сфері підприємницької діяльності. Державно-приватне партнерство як особлива форма співпраці держави/територіальної громади із суб’єктами підприємницької діяльності приватної форми власності. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Адміністративно-господарські санкції

Застосування адміністративно-господарських санкцій до суб’єктів господарювання. Види адміністративно-господарських санкцій. Безоплатне вилучення прибутку (доходу). Штраф як адміністративно-господарська санкція. Застосування антидемпінгових заходів. Припинення експортно-імпортних операцій. Застосування індивідуального режиму ліцензування.

Обмеження та зупинення діяльності суб’єкта господарювання. Ліквідація суб’єкта господарювання, діяльність якого суперечить закону чи його установчим документам. Державна реєстрація ліквідації суб’єкта господарювання.

Строки застосування адміністративно-господарських санкцій.

Гарантії прав суб’єктів господарювання у разі неправомірного застосування до них адміністративно-господарських санкцій.

Захист економічної конкуренції. Захист від недобросовісної конкуренції.

Відповідальність суб’єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства

Накладання штрафів за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Адміністративна відповідальність громадян-підприємців та посадових осіб.

Вилучення незаконно одержаного прибутку (доходу). Вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого суб'єкта господарювання. Відшкодування збитків. Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей.

Процесуальні засади розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями справ про недобросовісну конкуренцію.

Особливості правового регулювання фінансової (банківської) діяльності

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання.

Правовий статус банків. Національний банк України. Рада Національного банку України. Організаційно-правові форми банків.

Державні банки. Кооперативні банки. Банківські операції. Розрахункові операції банків. Банківські рахунки. Міжнародні розрахункові операції. Відповідальність за порушення строків розрахунків.

Кредитні операції банків. Кредитування суб'єктів господарювання. Форми та види банківського кредиту. Контроль банку за використанням кредиту. Кредитні ресурси.

Факторингові операції. Лізингові операції банків.

Поняття неплатоспроможності боржника

Банкрутство боржника, нормативно-правові акти.

Ознаки банкрутства. Порушення справи про банкрутство: підстави, безспірність вимог кредиторів, підсудність. Учасники у справі про банкрутство.

Арбітражний керуючий: вимоги, повноваження у справі про банкрутство, особливості правового статусу.

Судові процедури, які застосовуються стосовно боржника у справі про банкрутство: види, призначення, підстави та порядок застосування, зміст. Мораторій на задоволення вимог кредиторів: поняття, порядок застосування, наслідки. Санація. Мирова угода. Наслідки визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство. Черговість задоволення вимог. Припинення провадження у справі про банкрутство.

Особливості банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності. Банкрутство фізичної особи.

Відповідальність за порушення законодавства про банкрутство.

Корпоративні права та корпоративні відносини

Зміст корпоративних прав та корпоративних відносин. Законодавство про корпоративні права держави.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Загальні положення цивільного права

Поняття та ознаки приватного права. Співвідношення публічного та приватного права. Цивільне право як приватне право.

Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин.

Роль звичаїв у регулюванні цивільних правовідносин. Юридичне значення судової практики і судового прецеденту у правовому регулюванні цивільних відносин.

Дія цивільного законодавства в часі, просторі та за колом осіб. Зворотна сила цивільного закону. Застосування нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Тлумачення цивільно-правових норм. Інститут аналогії в цивільному праві. Аналогія закону. Аналогія права.

Здійснення суб'єктивних цивільних прав та його межі. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Забезпечення виконання цивільних обов'язків.

Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Система державних органів, які здійснюють захист цивільних прав. Способи та межі самозахисту цивільних прав.

Суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття цивільної правосуб'єктності.

Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців. Особливості правового статусу юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Засоби індивідуалізації юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб у цивільному праві. Організаційно-правові форми юридичних осіб, їх види. Порядок і способи утворення та припинення юридичних осіб. Відповідальність юридичних осіб. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи.

Держава, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин. Особливості участі держави у відносинах власності, у корпоративних, зобов'язальних та інших цивільно-правових відносинах.

Представництво: поняття та види. Повноваження представника. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та зміст довіреності. Види довіреності. Наслідки припинення довіреності.

Об'єкти цивільних правовідносин

Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та основні види цінних паперів. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

Строки та терміни. Позовна давність

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття та значення позовної давності. Види позовної давності. Обчислення позовної давності, зміна її тривалості. Початок перебігу позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Особисті немайнові права юридичної особи

Поняття та зміст особистих немайнових прав юридичної особи. Види особистих немайнових прав юридичної особи. Захист особистих немайнових прав юридичної особи. Розгляд справ про захист особистих немайнових прав юридичної особи.

Речові права

Загальні положення про речові права. Ознаки речових прав. Види речових прав.

Поняття права власності: суб'єктивний та об'єктивний критерії. Власність і право власності, їх співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Підстави набуття та припинення права власності. Юридичні гарантії здійснення права власності. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення.

Право власності Українського народу. Право приватної власності фізичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право власності юридичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості права власності окремих видів юридичних осіб. Право державної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право комунальної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право спільної власності та його види. Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки в спільній власності. Право спільної сумісної власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Самочинне будівництво. Право власності на житло.

Поняття та види обмежених речових прав. Загальна характеристика володіння чужим майном. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Цивільно-правові способи захисту права власності. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Захист прав володільця, який не є власником. Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Позов про визнання права власності. Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень.

Право інтелектуальної власності

Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності.

Поняття авторського права. Поняття та ознаки твору. Види об'єктів, що охороняються авторським правом. Первісні та похідні суб'єкти авторського права. Поняття та види співавторства. Поняття службового твору. Підстави виникнення авторського права. Знак охорони авторського права. Державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Поняття та види особистих немайнових прав автора. Види майнових прав інтелектуальної власності на твір. Способи використання твору. Випадки правомірного використання твору без згоди автора. Строк чинності авторського права. Право на авторську винагороду. Право на частку від суми продажу оригіналу твору.

Поняття суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Виконавці творів, виробники фонограм та відеограм, організації мовлення як первинні суб'єкти суміжних прав. Види та строк чинності суміжних майнових прав. Зміст прав на використання виконання твору, фонограми, відеограми та використання передачі програми організації мовлення.

Право промислової власності. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Поняття та умови охороноздатності винаходів, корисних моделей та промислових зразків. Суб'єкти прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Формальна та кваліфікована експертиза заявки. Права авторів винаходів, корисних моделей і промислових зразків (особисті немайнові права, майнові права).

Патент як форма правової охорони об'єктів права промислової власності: умови та порядок видання. Поняття деклараційного патенту. Обов'язки, які випливають з патенту. Примусова ліцензія. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Підстави припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Захист прав патентовласників.

Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.

Право інтелектуальної власності на компоновання інтегральної мікросхеми.

Наукове відкриття як об'єкт правової охорони.

Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Правовий захист ноу-хау.

Поняття та види засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Відмежування засобів індивідуалізації від інших інститутів права інтелектуальної власності. Поняття та умови правової охорони комерційних найменувань. Підстави виникнення та зміст, особливості передачі майнових прав на комерційне найменування. Поняття та види торговельних марок. Умови правової охорони торговельних марок. Позначення, що не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав

інтелектуальної власності на торговельні марки. Підстави визнання свідоцтва недійсним та дострокове припинення його чинності. Право попереднього користувача на торговельну марку. Поняття географічного зазначення та зазначення походження товару. Види зазначень походження товару. Процедура реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару. Зміст майнових прав на географічні зазначення. Підстави припинення правової охорони зазначення походження товару. Особливості захисту прав на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт і послуг.

Захист права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності. Цивільно-правова відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Судовий захист права інтелектуальної власності.

Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності.

Правочини

Поняття та правова природа правочину. Види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочинів. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину.

Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину. Розгляд спорів про визнання правочинів недійсними.

Загальні положення про зобов'язання і договори

Поняття та основні риси цивільно-правового зобов'язання. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань. Суб'єкти цивільно-правового зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Уступка права вимоги та перевід боргу як способи заміни сторін у зобов'язанні. Матеріальний та юридичний об'єкт зобов'язання. Зміст зобов'язальних правовідносин. Види цивільно-правових зобов'язань.

Поняття виконання зобов'язання. Принцип реального виконання та принцип належного виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання: сторони та треті особи. Дольове, солідарне, субсидіарне зобов'язання. Виконання зобов'язання третьою особою. Покладення виконання зобов'язання на користь третьої особи. Предмет виконання зобов'язання. Альтернативне та факультативне зобов'язання. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання. Виконання грошового зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язання. Особливості забезпечувальних зобов'язань. Способи (види) забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, її види та форми. Предмет неустойки. Функції неустойки. Поручка як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Відповідальність поручителя. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поручки. Гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Суб'єкти відносин гарантії. Основні риси гарантії за ЦК України. Відмежування гарантії від поручки. Завдаток як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції завдатку. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого завдатком. Відмінність завдатку від авансу. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції та сфера застосування застави. Види застави. Предмет застави. Форма договору застави. Права та обов'язки заставодавця та заставодержателя. Наступна застава (перезаства). Звернення стягнення на заставлене майно. Особливості застави майнових прав. Особливості застави цінних паперів. Притримання. Основні риси притримання як способу забезпечення виконання зобов'язання. Обов'язки кредитора, який притримує річ у себе. Інші способи забезпечення виконання зобов'язання.

Поняття припинення зобов'язання та способів припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання зарахуванням: поняття та основні умови. Домовленість сторін як спосіб припинення зобов'язання. Види домовленості (новація, відступне, прощення боргу). Неможливість виконання як спосіб припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання поєднанням боржника та кредитора в одній особі. Випадки

припинення зобов'язання у зв'язку зі смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Відповідальність за порушення зобов'язання. Поняття та особливості цивільноправової відповідальності. Функції, форми та види цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань. Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність поведінки особи. Обставини, що виключають протиправність поведінки особи. Поняття шкоди та збитків. Склад збитків. Співвідношення збитків та неустойки. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкідливим результатом. Поняття та форми вини в цивільному праві. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору. Договір як правочин та як правовідносини. Прояв принципу свободи договору. Функції цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Поіменовані та непоіменовані договори. Реальні та консенсуальні договори. Договори двосторонні та односторонні. Договори оплатні та безоплатні. Попередній договір. Договір приєднання. Обов'язкові договори, публічний договір. Договір на користь третьої особи. Зміст договору як підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та значення істотних умов договору. Істотні умови договору. Звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та основні ознаки пропозиції укласти договір (оферти). Поняття та основні ознаки акцепту. Строки прийняття оферти. Форма договору. Момент укладення договору. Місце укладення договору. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

Окремі види зобов'язань

Купівля-продаж.

Поставка.

Дарування.

Пожертва.

Рента.

Найм (оренда).

Система договорів найму.

Підряд.

Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт і суміжні цивільно-правові договори.

Загальні положення Цивільного кодексу України про послуги.

Перевезення.

Транспортне експедирування.

Зберігання.

Система договорів зберігання.

Страхування.

Доручення.

Комісія.

Управління майном.

Позика.

Факторинг.

Розрахунки.

Система розрахунків.

Комерційна концесія.

Спільна діяльність.

Недоговірні зобов'язання із правомірних дій

Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

Правові основи спадкування

Особливості спадкування прав та обов'язків, що належали учасникові господарського товариства. Особливості спадкування акцій.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Поняття та види прав на землю в Україні. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю в Україні. Підстави припинення прав на землю в Україні. Юридичні гарантії здійснення прав на землю в Україні.

Право власності на землю в Україні. Земля як об'єкт права власності. Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Зміст права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам ("спрощена процедура"). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільноправовими угодами. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання. Припинення права приватної власності на земельні ділянки. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на оренду землі. Право на постійне користування землею. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай).

Захист прав на землю.

Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок та землекористувачів. Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні. Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Планування територій та землеустрій. Моніторинг земель. Роздержавлення і приватизація земель. Нормування і стандартизація. Межування земель. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель. Розгляд земельних спорів.

Правова охорона земель в Україні.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок. Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

Поняття земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.

V. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Спір про “право”.

Позитивне зобов’язання держави. Відносини, що складають приватне життя. “Сімейне життя” та його інтерпретація Європейським судом з прав людини. Втручання в приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8.

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача і розповсюдження інформації та ідей. Різниця між “інформацією” та “ідеями”. Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-, відеозйомка. Обов’язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. Мирне володіння своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”, “справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

VI. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС)

Загальні положення господарського процесуального права

Імперативні та диспозитивні засади методу господарського процесуального права. Форми і засади (принципи) господарського судочинства.

Законодавство про господарське судочинство. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Право на звернення до господарського суду. Правнича допомога. Способи судового захисту. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення. Основні положення досудового врегулювання спору.

Юрисдикція господарських судів

Предметна та суб’єктна юрисдикція господарських судів. Юрисдикція господарських судів щодо кількох пов’язаних між собою вимог.

Право сторін на передачу спору на розгляд третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Право сторін на передачу спору на розгляд іноземного суду.

Інстанційна юрисдикція.

Територіальна юрисдикція (підсудність). Пред’явлення позову за місцезнаходженням чи місцем проживання відповідача.

Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя. Підсудність справ за вибором позивача. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного суду до іншого суду.

Суб’єкти господарських процесуальних правовідносин

Визначення складу господарського суду. Відводи. Одноособовий або колегіальний розгляд. Недопустимість повторної участі судді у розгляді справи.

Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

Учасники судового процесу. Учасники справи. Склад учасників справи. Права та обов'язки учасників справи. Зловживання процесуальними правами, їх види та дії суду у випадку наявності таких зловживань.

Процесуальна правоздатність та процесуальна дієздатність.

Сторони в судовому процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін. Участь у справі кількох позивачів або відповідачів. Залучення до участі у справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Процесуальне правонаступництво.

Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Особливості участі у судовому процесі осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах юридичної особи у спорах про відшкодування збитків, завданих її посадовою особою.

Представники. Участь у справі представника, його повноваження. Законні представники. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Інші учасники судового процесу. Помічник судді. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Свідок. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Відмова свідка від давання показань на вимогу суду. Експерт. Експерт з питань права. Спеціаліст. Перекладач.

Докази та доказування в господарському процесі

Докази. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Належність та допустимість доказів. Достовірність доказів. Достатність доказів. Подання та витребування доказів. Огляд доказів за їх місцезнаходженням. Огляд речових доказів, що швидко псуються. Судові доручення щодо збирання доказів. Оцінка доказів.

Показання свідків. Заява свідка. Виклик свідка. Письмове опитування учасників справи в якості свідків.

Речові докази. Зберігання речових доказів. Повернення речових доказів. Письмові докази. Зберігання та повернення оригіналів письмових доказів.

Електронні докази. Зберігання та повернення оригіналів електронних доказів.

Призначення експертизи судом. Проведення експертизи на замовлення учасників справи. Ухвала про призначення експертизи. Збирання матеріалів для проведення експертизи. Проведення експертизи. Висновок експерта та вимоги до нього. Оцінка висновку експерта судом. Комісійна експертиза. Комплексна експертиза. Додаткова або повторна експертиза.

Висновок експерта у галузі права. Зміст висновку експерта у галузі права. Оцінка висновку експерта у галузі права судом.

Забезпечення доказів. Підстави та порядок забезпечення доказів. Заява про забезпечення доказів. Розгляд заяви про забезпечення доказів.

Процесуальні строки

Види процесуальних строків. Розумність процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків. Початок і закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Наслідки пропуску процесуальних строків. Поновлення та продовження процесуальних строків.

Судові виклики і повідомлення

Повідомлення і виклики, що здійснюються судом. Зміст ухвали про повідомлення чи виклик. Офіційне оприлюднення оголошень у справах.

Судові витрати

Види судових витрат. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.

Витрати на професійну правничу допомогу.

Витрати, пов'язані із залученням (викликом) свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів, проведенням експертиз.

Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи.

Розподіл судових витрат. Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду.

Заходи процесуального примусу

Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.

Види заходів процесуального примусу. Попередження і видалення із залу судового засідання. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом. Штраф.

Забезпечення позову

Підстави для забезпечення позову. Заходи забезпечення позову.

Порядок подання та розгляд заяви про забезпечення позову. Зустрічне забезпечення. Скасування зустрічного забезпечення. Заміна одного заходу забезпечення позову іншим. Виконання ухвали про забезпечення позову.

Скасування заходів забезпечення позову. Відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову.

Наказне провадження

Стягнення на підставі судового наказу. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Підсудність.

Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Судовий збір за подання заяви про видачу судового наказу. Підстави для відмови та наслідки відмови у видачі судового наказу. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.

Зміст судового наказу. Надіслання боржникові копії судового наказу. Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання. Розгляд заяви про скасування судового наказу.

Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачу. Виправлення помилки в судовому наказі, визнання судового наказу таким, що не підлягає виконанню, відстрочення чи розстрочення або зміна способу та порядку його виконання.

Позовне провадження

Письмові заяви учасників справи. Заяви по суті справи, їх види та зміст. Позовна заява. Ціна позову. Документи, що додаються до позовної заяви. Відзив. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

Заяви з процесуальних питань. Заяви, клопотання і заперечення. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.

Пред'явлення позову. Надсилання копії позовної заяви і доданих до неї документів. Об'єднання і роз'єднання позовів. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відкриття провадження у справі. Відмова у відкритті провадження у справі.

Підготовче провадження, його завдання та строк. Подання відзиву. Подання пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву. Пред'явлення зустрічного позову. Мета і строк проведення підготовчого засідання. Підготовче засідання. Подання відповіді на відзив та заперечення. Судові рішення у підготовчому засіданні.

Врегулювання спору за участю судді: підстави, порядок, строк. Припинення врегулювання спору за участю судді.

Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін. Виконання мирової угоди.

Розгляд справи по суті. Завдання розгляду справи по суті. Строки розгляду справи по суті.

Судове засідання. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Відкриття розгляду справи по суті. Відкриття судового засідання. Наслідки неявки в судові засідання учасника справи. Наслідки неявки в судові засідання свідка, експерта, спеціаліста, перекладача. Видалення свідків із зали судового засідання. Розгляд заяв та клопотань.

З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів. Дослідження доказів. Порядок допиту свідків. Використання свідком письмових записів. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків. Дослідження письмового висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або перерва в судовому засіданні. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами.

Судові дебати та ухвалення рішення. Тасмниця нарадчої кімнати. Ухвалення рішення про судові витрати. Фіксування судового процесу.

Фіксування судового засідання технічними засобами. Протокол судового засідання. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, протоколу судового засідання та їх розгляд. Порядок складання і оформлення протоколу вчинення окремої процесуальної дії.

Залишення позову без розгляду. Обов'язок суду зупинити провадження у справі. Право суду зупинити провадження у справі. Строки, на які зупиняється провадження у справі. Поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

Розгляд справ у порядку спрощеного позовного провадження. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Строк розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження. Клопотання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні. Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.

Судові рішення

Види судових рішень. Порядок ухвалення судових рішень.

Зміст ухвали суду. Набрання ухвалою законної сили. Законність і обґрунтованість судового рішення.

Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення суду. Зміст рішення. Визначення порядку і строку виконання рішення суду, забезпечення його виконання.

Проголошення рішення. Набрання рішенням суду законної сили. Вручення судового рішення.

Виправлення описок та арифметичних помилок. Додаткове рішення. Роз'яснення судового рішення. Окрема ухвала.

Апеляційне провадження

Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Апеляційні скарги на ухвали суду першої інстанції. Строк на апеляційне оскарження. Порядок подання апеляційної скарги. Форма і зміст апеляційної скарги.

Відкриття апеляційного провадження, Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги. Відмова у відкритті апеляційного провадження. Відзив на апеляційну скаргу. Закриття апеляційного провадження. Приєднання до апеляційної скарги. Доповнення, зміна або відкликання апеляційної скарги або відмова від неї.

Апеляційний розгляд. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції.

Межі перегляду справи в суді апеляційної інстанції. Порядок розгляду апеляційної скарги. Порядок розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи. Строк розгляду апеляційної скарги.

Відмова позивача від позову та мирова угода сторін.

Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення без змін. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення.

Підстави для скасування судового рішення повністю або частково з закриттям провадження у справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині. Підстави для скасування судового рішення і направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю. Підстави для скасування ухвали суду, що перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Порядок ухвалення судових рішень судом апеляційної інстанції. Постанова суду апеляційної інстанції. Законна сила постанови суду апеляційної інстанції. Вручення судових рішень суду апеляційної інстанції.

Касаційне провадження

Суд касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Підстави касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Порядок подання касаційної скарги. Форма і зміст касаційної скарги. Надсилання копії касаційної скарги сторонам у справі.

Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги. Відмова у відкритті касаційного провадження. Відкриття касаційного провадження. Відзив на касаційну скаргу. Закриття касаційного провадження. Приєднання до касаційної скарги. Доповнення, зміна або відкликання касаційної скарги або відмова від неї.

Касаційний розгляд. Підготовка справи до касаційного розгляду. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції. Порядок розгляду касаційної скарги. Підстави та порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду.

Касаційні скарги на ухвали господарських судів. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення розгляду касаційної скарги іншої особи. Строк розгляду касаційної скарги. Відмова позивача від позову та мирова угода сторін.

Повноваження суду касаційної інстанції. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін. Підстави для повного або часткового скасування рішень і передачі справи повністю або частково на новий розгляд або для продовження розгляду. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування постанови суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині.

Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині.

Порядок ухвалення судових рішень судом касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції. Обов'язковість вказівок, що містяться у постанові суду касаційної інстанції. Законна сила постанови суду касаційної інстанції. Вручення судових рішень суду касаційної інстанції. Повернення справ.

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Форма і зміст заяви. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки. Порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у господарських справах

Обов'язковість судових рішень. Звернення судових рішень до виконання. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Мирова угода в процесі виконання. Відстрочення або розстрочення виконання судового рішення, зміна способу та порядку виконання судового рішення. Зупинення виконання судового рішення.

Поворот виконання рішення, постанови.

Заміна сторони виконавчого провадження.

Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому порядку. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України.

Підсудність справ.

Судовий контроль за виконанням судових рішень

Право на звернення із скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення до суду. Подання скарги. Строки для звернення із скаргою. Розгляд скарги. Судове рішення за скаргою. Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги. Виконання ухвали суду, постановленої за результатами розгляду скарги.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу наказів на примусове виконання рішень третейських судів

Оскарження рішення третейського суду. Порядок оскарження рішення третейського суду. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи.

Підстави для скасування рішення третейського суду. Ухвала суду у справі про оскарження рішення третейського суду. Видача наказу на примусове виконання рішення третейського суду. Форма і зміст заяви про видачу наказу на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу наказу на примусове виконання рішення третейського суду. Підстави для відмови у видачі наказу на примусове виконання рішення третейського суду.

Ухвала господарського суду про видачу наказу на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.

Відновлення господарським судом втраченого судового провадження

Порядок відновлення втраченого судового провадження в господарській справі. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.

Форма і зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження. Наслідки недодержання вимог до змісту заяви, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження. Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження. Звільнення заявника від судових витрат.

Провадження у справах за участю іноземних осіб

Процесуальні права і обов'язки іноземних осіб. Підсудність судам справ за участю іноземних осіб. Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

Таксономічна характеристика

анонімного письмового тестування під час кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного господарського суду

1. У цьому документі визначено вимоги до когнітивних рівнів пізнання (мисленневих процесів, за допомогою яких вирішується поставлене завдання) кандидатів на посаду судді Касаційного господарського суду, які складатимуть анонімне письмове тестування відповідно до Програми іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного господарського суду (далі – Програма).

2. Кандидати на посаду судді Касаційного господарського суду мають бути обізнані з:

- матеріальним і процесуальним правом України та міжнародних правових актів;
- правовими позиціями Верховного Суду (Верховного суду України);
- практикою Європейського суду з прав людини;
- іншими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення правосуддя.

3. Визначення змісту анонімного письмового тестування кандидатів на посаду судді Касаційного господарського суду має на меті досягнення таких цілей:

- створення методологічної основи для розробки тестових запитань;
- надання допомоги кандидатам на посаду судді Касаційного господарського суду при підготовці до складення анонімного письмового тестування.

4. Анонімне письмове тестування складається із 120 запитань.

5. Кожен розділ Програми включає дисципліни. Кожна дисципліна Програми складається з тем.

Тестове завдання включає:

- 1) 8,33% – конституційне право;
- 2) 4,17% – антикорупційне законодавство;
- 3) 4,17% – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- 4) 83,33% – запитань розділу Касаційного господарського суду.

6. Питома вага кожного розділу Програми іспиту відображає співвідношення кількості тестових запитань із відповідної галузі до загальної кількості запитань тестового завдання.

7. Порядок розміщення дисциплін не є основоположним для формування відповідного блоку тестових запитань.

8. Для всіх розділів Програми іспиту встановлено необхідні кваліфікаційні рівні, якими повинен володіти кандидат на посаду судді Касаційного господарського суду.

Формування кваліфікаційних рівнів здійснюється з урахуванням пізнавальних навичок, визначення яких наведено нижче:

Рівень «А» – необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень «В» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння».

Рівень «С» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення».

Рівень «D» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення», «Вирішення проблеми».

КАСАЦІЙНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД		
Тема	Питома вага, %	Необхідний кваліфікаційний рівень
<p>1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО</p> <p>1.1. Конституція України – Основний Закон держави. 1.2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. 1.3. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя). 1.4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. 1.5. Конституційні засади правосуддя в Україні. 1.6. Конституційна юстиція в Україні. 1.7. Місцеве самоврядування в Україні.</p>	8,33	С
<p>2. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО</p> <p>2.1. Законодавство у сфері запобігання корупції. 2.2. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». 2.3. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. 2.4. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. 2.5. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації</p>	4,17	С
<p>3. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД</p> <p>3.1. Загальна характеристика. 3.2. Європейський суд з прав людини і його рішення.</p>	4,17	С
<p>4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО</p> <p>4.1. Загальні засади правового регулювання господарських відносин. 4.2. Адміністративно-господарські санкції. 4.3. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства. 4.4. Особливості правового регулювання фінансової (банківської діяльності). 4.5. Поняття неплатоспроможності боржника. 4.6. Корпоративні права та корпоративні відносини.</p>	5,82	D
	4,17	
	4,17	

<p align="center">ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО</p> <p>4.7. Загальні положення цивільного права. 4.8. Суб'єкти цивільних правовідносин. 4.9. Об'єкти цивільних правовідносин. 4.10. Строки та терміни. Позовна давність. 4.11. Особисті немайнові права юридичної особи. 4.12. Речові права. 4.13. Право інтелектуальної власності. 4.14. Правочини. 4.15. Загальні положення про зобов'язання і договори. 4.16. Окремі види зобов'язань. 4.17. Недоговірні зобов'язання із правомірних дій. 4.18. Правові основи спадкування</p>	27,5	D
<p align="center">ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО</p> <p>4.19. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю в Україні. Підстави припинення прав на землю в Україні. 4.20. Право власності на землю в Україні. 4.21. Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. 4.22. Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок та землекористувачів. 4.23. Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. 4.24. Правова охорона земель в Україні. 4.25. Правове регулювання плати за землю. 4.26. Поняття земельного правопорушення. 4.27. Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням</p>	12,5	D
<p>5. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА</p> <p>5.1. Поняття «прав і обов'язків цивільного характеру» в сенсі Конвенції. 5.2. Свобода вираження поглядів (стаття 10). 5.3. Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1)</p>	4,17	C
<p>6. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС)</p> <p>6.1. Загальні положення господарського процесуального права. 6.2. Юрисдикція господарських судів.</p>	25	D

<p>6.3. Суб'єкти господарських процесуальних правовідносин.</p> <p>6.4. Докази та доказування в господарському процесі.</p> <p>6.5. Процесуальні строки.</p> <p>6.6. Судові виклики і повідомлення.</p> <p>6.7. Судові витрати.</p> <p>6.8. Заходи процесуального примусу.</p> <p>6.9. Забезпечення позову.</p> <p>6.10. Наказне провадження.</p> <p>6.11. Позовне провадження.</p> <p>6.12. Судові рішення.</p> <p>6.13. Апеляційне провадження.</p> <p>6.14. Касаційне провадження.</p> <p>6.15. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.</p> <p>6.16. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у господарських справах.</p> <p>6.17. Судовий контроль за виконанням судових рішень.</p> <p>6.18. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу наказів на примусове виконання рішень третейських судів.</p> <p>6.19. Відновлення господарським судом втраченого судового провадження.</p> <p>6.20. Провадження у справах за участю іноземних осіб.</p>		
---	--	--

Додаток 3
до рішення Комісії
від 09.11.2018 № 149/зп-16

(у редакції рішення Вищої
кваліфікаційної комісії суддів
України
17.09.2018 № 199/зп-18)

ПРОГРАМА ІСПИТУ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ ТА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Конституція України – Основний Закон держави

Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Правова охорона Конституції України. Основні засади конституційного ладу України. Верховенство права. Конституційно-правова відповідальність.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційні права та конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Принцип пропорційності та допустимі обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України.

Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

Конституційні засади правосуддя в Україні

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судоустрою України. Конституційний статус Верховного Суду. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду судді. Основні засади судочинства. Конституційні принципи суддівського самоврядування та врядування. Вища рада правосуддя. Прокуратура та професійна правнича допомога. Закон України “Про судоустрій і статус суддів”.

Закон України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

Конституційна юстиція в Україні Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України як орган конституційного правосуддя. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження. Інститут конституційної скарги. Акти Конституційного Суду України та загальна обов'язковість їх виконання на території України.

Місьцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України “Про запобігання корупції”. Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції. Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов'язки держав, що впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов'язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Об'єктивний та суб'єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов'язання держави організувати належне відправлення правосуддя. “Явна помилка” національного суду у контексті пункту 1 статті 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до “закону”. Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантії. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії. Відступ від зобов’язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15).

Надзвичайні ситуації. Воєнний стан.

Європейський суд з прав людини і його рішення

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб’єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”. Обов’язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання.

IV. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Закон про кримінальну відповідальність

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі. Поняття кримінальної відповідальності. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття кримінально-правових відносин. Нормативне визначення підстав кримінальної відповідальності. Визначення форм кримінальної відповідальності.

Злочин та його види. Склад злочину та кваліфікація злочинів

Поняття злочину та його ознаки. Конституційні підстави кримінально-правового визначення поняття злочину. Юридична природа положення частини 2 статті 11 КК України щодо малозначності діяння, його значення для правозастосовної практики. Злочини та інші правопорушення: співвідношення, спільні ознаки, відмінності. Класифікація злочинів в кримінальному праві. Визнання незакінченого діяння злочином.

Поняття складу злочину. Юридичний та фактичний склад злочину. Особливості юридичного складу злочину як специфічної юридичної конструкції в кримінальному праві. Співвідношення поняття злочину і юридичного складу злочину. Основні види юридичних складів злочинів та їх кримінально-правова характеристика. Загальна структура юридичного складу злочину, її складові.

Об’єкт злочину і предмет (об’єкт) кримінально-правової охорони.

Об’єктивна сторона злочину.

Суб’єкт злочину.

Суб’єктивна сторона злочину.

Поняття кваліфікації злочинів. Загальний механізм кваліфікації злочинів. Формула кваліфікації злочину (злочинів) та юридичне формулювання обвинувачення як основні форми закріплення кваліфікації злочинів у процесуальних документах. Правила кримінально-правової кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм: загальної і спеціальної норм; цілого і частини; конкуренції двох спеціальних норм. Неправильна кримінально-правова кваліфікація. Проблема причинного зв’язку при кваліфікації злочину.

Стадії злочину Поняття і види стадій вчинення злочину. Закінчений злочин. Готування до злочину, його ознаки. Відмінність готування до злочину від виявлення наміру вчинити злочин. Поняття замаху на злочин, його ознаки, види та відмежування від інших стадій злочину. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. Добровільна відмова при незакінченому злочині.

Співучасть у злочині

Кримінально-правове визначення поняття співучасті. Види співучасників. Форми співучасті. Кримінальна відповідальність співучасників. Особливості кваліфікації діянь співучасників, вчинених у межах окремих форм співучасті у злочині. Межі та особливості кримінальної відповідальності співучасників при вчиненні злочину у співучасті із спеціальним суб'єктом злочину, при вчиненні незакінченого злочину, при так званому ексцесі виконавця (співвиконавця). Особливості кримінальної відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації. Добровільна відмова співучасників. Причетність до злочину. Посереднє вчинення (виконання) злочину. Групове вчинення злочину за відсутності ознак співучасті у злочині. Особливості кримінальної відповідальності суб'єкта злочину за таке групове його вчинення.

Повторність, сукупність та рецидив злочинів

Поняття та юридична характеристика множинності злочинів. Відмежування множинності злочинів від одиничних злочинів, що складаються з декількох діянь, від складних (складених) злочинів, від триваючих та продовжуваних злочинів. Форми множинності злочинів. Підстави (критерії) виділення окремих форм множинності злочинів. Повторність злочинів, її ознаки та види. Сукупність злочинів, її ознаки та види. Поняття, ознаки і види рецидиву злочинів. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочинів. Поєднання в поведінці особи кількох форм множинності злочинів. Кримінально-правове значення такого поєднання.

Обставини, що виключають злочинність діяння

Поняття, юридична природа і види обставин, що виключають злочинність діяння. Правові та юридичні проблеми визначення інституту обставин, що виключають злочинність діяння та підстав і порядку звільнення від кримінальної відповідальності. Необхідна оборона. Перевищення меж необхідної оборони (ексцес оборони). Уявна оборона. Затримання особи, що вчинила злочин. Відповідальність за перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Крайня необхідність. Проблеми відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності. Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Поняття законного та явно злочинного наказу або розпорядження. Правові наслідки відмови від виконання явно злочинного наказу або розпорядження. Особливості кримінальної відповідальності особи, яка віддала явно злочинний наказ або розпорядження, та особи, яка виконала такий наказ або розпорядження. Діяння, пов'язане з ризиком (виправданий ризик). Поняття і ознаки виправданого та невиправданого ризику за КК України. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Загальна характеристика обставин, що виключають злочинність діяння, які не передбачені КК України.

Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття, правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (стаття 45 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням винного з потерпілим (стаття 46 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки (стаття 47 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки (стаття 48 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (стаття 49 КК України).

Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх. Види покарань.

Види покарань. Призначення покарання

Поняття покарання, його ознаки і мета. Покарання та кримінальна відповідальність, їх нормативне співставлення. Система видів покарань. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Кримінально-правова характеристика окремих видів покарань.

Загальні засади призначення покарання. Обставини, які пом'якшують покарання. Обставини, які обтяжують покарання. Призначення покарання за незакінчений злочин і за злочин, вчинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

Особливості покарання неповнолітніх.

Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. **Звільнення від покарання та його відбування**

Поняття і юридична природа звільнення від покарання та його відбування. Основний кримінально-правовий зміст звільнення від покарання та його відбування, його відмінність від звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від покарання та його відбування. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Амністія і помилування. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою.

Особливості звільнення від відбування покарання неповнолітніх.

Судимість

Поняття судимості. Часові межі судимості. Обставини, які зумовлюють визнання особи такою, що не має судимості. Правові наслідки судимості. Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості. Особливості обчислення строків погашення судимості під час перебігу давності виконання вироку, у разі умовно-дострокового звільнення від покарання чи заміни його більш м'яким. Погашення судимості у осіб, стосовно яких застосовано Закон України "Про амністію" або акт про помилування. Переривання строку погашення судимості.

Зняття судимості. Умови та підстави зняття судимості, що передбачені КК України.

Примусові заходи кримінально-правового характеру

Примусові заходи медичного характеру: поняття, мета, види. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Особливості застосування окремих видів примусових заходів медичного характеру, що передбачені КК України. Продовження, зміна, припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Особливості застосування примусового лікування.

Спеціальна конфіскація: поняття, юридична природа та випадки застосування.

Особлива частина Кримінального кодексу України

Злочини проти основ національної безпеки України: характеристика, систематизація юридичних складів злочинів проти основ національної безпеки України. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: юридичні склади злочину, особливості кваліфікації за сукупністю з іншими злочинами.

Злочини проти життя та здоров'я особи: характеристика, систематизація юридичних складів злочинів проти життя та здоров'я особи за чинним кримінальним законодавством України. Злочини проти життя: особливості юридичних складів злочину. Відмежування умисного вбивства від вбивства через необережність. Злочини проти здоров'я особи: особливості юридичних складів. Поняття тяжкості тілесного ушкодження: медичний та юридичний аспекти.

Злочини проти волі, честі та гідності особи: загальна характеристика, особливості юридичних складів. Злочини проти волі особи: особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін.

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Зґвалтування: особливості юридичних складів, відмежування від суміжних злочинів.

Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Особливості механізму кримінально-правової охорони прав і свобод людини та громадянина. Злочини проти окремих політичних прав громадянина України: юридичні склади злочинів, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами. Злочини, що посягають на рівність конституційних прав громадян та їх рівність перед законом. Злочини, що посягають на недоторканність приватного життя громадян: особливості юридичних складів злочинів.

Злочини, що посягають на нормальний розвиток неповнолітніх та матеріальне забезпечення осіб, що потребують соціального захисту, їх особисту безпеку. Злочини, що посягають на трудові права громадян. Злочини, що посягають на права громадян, на захист своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Злочини, що посягають на право інтелектуальної власності. Злочини, що посягають на свободу світогляду і віросповідання, порядок відправлення релігійних культів та порядок поведження з культовими (релігійними) цінностями: особливості юридичних складів.

Злочини проти власності. Проблеми юридичних складів злочинів проти власності за чинним кримінальним законодавством України. Корисливі посягання на власність: особливості юридичного складу злочину. Некорисливі посягання на власність. Проблеми застосування кримінально-правових норм при посяганні на власність. Кваліфікація корисливих злочинів проти власності та їх відмежування від деяких злочинів у сфері господарської діяльності.

Злочини у сфері господарської діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок здійснення господарської діяльності та окремих її видів. Злочини, що посягають на встановлений порядок проведення процедури банкрутства. Злочини, що посягають на фінансову діяльність. Злочини, що посягають на встановлений порядок виготовлення і використання документів у господарській діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок формування та витрачання бюджетних коштів. Злочини, що посягають на встановлений порядок реалізації споживачам товарів і надання послуг: особливості предмета та об'єктивної сторони юридичного складу злочину. Злочини, що посягають на свободу господарської діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок використання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, послуг та комерційної таємниці як об'єктів права інтелектуальної власності в сфері господарської діяльності. Злочини, що посягають на відносини у сфері приватизації державного чи комунального майна.

Злочини проти довкілля. Особливості безпосередніх об'єктів злочинів проти довкілля. Злочини проти екологічної безпеки: особливості юридичних складів.

Злочини проти громадської безпеки: особливості юридичних складів злочинів; підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами. Порушення правил, що забезпечують громадську безпеку.

Злочини проти безпеки виробництва: особливості юридичних складів. Злочини у сфері безпеки праці: особливості юридичних складів.

Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини, що посягають на безпеку руху та експлуатацію залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного та магістрального трубопровідного транспорту: особливості юридичних складів злочинів.

Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини проти громадського порядку: юридичні склади злочинів, відмежування від суміжних злочинів, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами. Злочини проти моральності: юридичний склад, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами.

Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення. Злочини, що посягають на встановлений порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів: особливості їх юридичних складів. Злочини проти здоров'я населення: особливості їх юридичних складів.

Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Злочини, що порушують правила охорони та зберігання державної таємниці. Злочини, що порушують встановлений порядок перетинання державного кордону України та правила переміщення через її митний кордон окремих предметів. Злочини, пов'язані з ухиленням від військової служби.

Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів. Злочини, що посягають на загальні засади управлінської діяльності в державі: особливості їх юридичних складів. Злочини, що посягають на окремі блага та інтереси фізичних осіб як суб'єктів управлінської діяльності і журналістів: особливості їх юридичних складів. Особливості юридичних складів злочинів, що посягають на встановлений порядок функціонування матеріальних носіїв управлінської діяльності.

Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Проблеми юридичного складу та кваліфікації. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Особливості юридичних складів службових злочинів. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: особливості кваліфікації. Особливості юридичного складу злочинів, пов'язаних з пропозицією або наданням неправомірної вигоди службовій особі. Провокація підкупу: особливості кваліфікації злочину.

Злочини проти правосуддя. Злочини проти правосуддя, що вчинюються службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя. Злочини проти правосуддя, вчинювані особами, на яких покладені обов'язки зі сприяння у здійсненні правосуддя. Злочини проти правосуддя, що вчинюються засудженими або особами, які перебувають під вартою. Злочини проти правосуддя, вчинювані особами, які не мають безпосереднього відношення до здійснення правосуддя. Злочини, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, інші блага та інтереси захисників чи представників особи у зв'язку з їх діяльністю з надання правової допомоги.

Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Злочини, що посягають на порядок відносин між підлеглими та начальником. Злочини, що посягають на порядок відносин між військовослужбовцями. Злочини, що посягають на встановлений порядок проходження військової служби. Злочини, що посягають на встановлений порядок користування військовим майном. Злочини, що посягають на встановлений порядок поводження зі зброєю та порядок експлуатації військової техніки. Злочини, що посягають на встановлений порядок несення окремих видів військової служби. Злочини, що порушують правила охорони та зберігання військових відомостей. Злочини, вчинювані в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці. Військові службові злочини.

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Пропаганда війни, планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни, порушення законів та звичаїв війни, застосування зброї масового знищення: особливості юридичних складів злочинів та їх кваліфікації. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Екоцид, геноцид. Злочини проти іноземних суб'єктів. Піратство. Найманство.

V. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Право на життя (стаття 2). Сфера дії статті 2. Заборона позбавлення життя. Насильницька смерть. Зникнення особи. Обов'язок проведення розслідування обставин смерті. Критерії ефективного незалежного і безстороннього розслідування. Надання родичам статусу "жертви". Зберігання матеріалів розслідування за фактами смерті (розслідування). Позитивні обов'язки відповідно до статті 2 Конвенції.

Заборона катування (стаття 3). Сфера дії статті 3. Види жорстокості поводження. Катування. Нелюдське поводження. Поводження, що принижує гідність. Мінімальний рівень жорстокості. Перебування під контролем державних органів. Умови тримання в місцях

позбавлення волі. Розслідування скарг та фактів про погане поводження. Критерії ефективності розслідування. Презумпції факту. Покладання тягара доведення на органи державної влади. Поводження з особами, які мають психічні розлади або фізичні вади. Надання медичної допомоги. Примусове годування. Зберігання документації медичного характеру. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) як загроза поганого поводження в контексті статті 3 Конвенції.

Заборона рабства та примусової праці (стаття 4). Сфера дії статті 4. Праця осіб, що відбувають строкову військову або альтернативну (невійськову) службу. Праця заарештованих і засуджених до позбавлення волі. Виправні роботи. Праця неповнолітніх і інвалідів. Фізичне рабство. Психологічне рабство. Сексуальне рабство. Виконання обов'язків, не пов'язаних з трудовими відносинами. Оплата праці.

Право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5). Сфера дії статті 5. Випадки позбавлення свободи, які передбачені в пункті 1 статті 5. Процесуальні гарантії в разі позбавлення свободи. Випадки позбавлення свободи, що суперечать статті 5 Конвенції. Законність затримання. Судовий контроль законності запобіжного ув'язнення чи законності тримання під вартою. Право постати перед судовим органом особисто. Право оскаржити у суді законність позбавлення свободи в результаті арешту або затримання. Тримання під вартою як запобіжний захід, його тривалість. Зміна запобіжного заходу. Тривалість перебування під вартою, його обґрунтованість. Інші гарантії статті 5 Конвенції. Право бути негайно поінформованим про обвинувачення зрозумілою мовою. Право на відшкодування згідно з пунктом 5 статті 5 Конвенції.

Право на справедливий суд (стаття 6). Сфера дії статті 6. Право на незалежний і безсторонній суд, встановлений законом. Кримінальне обвинувачення. Процесуальні гарантії учасників провадження. Право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою; право мати достатньо часу і можливостей для підготовки свого захисту; право захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника, обраного на власний розсуд; право допитувати свідків; право на безоплатний переклад. Законність одержання доказів. Процесуальні строки. Розумний строк провадження в сенсі кримінального процесу. Злочин і адміністративне правопорушення. Оскарження рішень щодо адміністративних правопорушень. Право не давати свідчення проти себе самого. Презумпція невинуватості.

Ніякого покарання без закону (стаття 7). Передбачуваність юридичних наслідків вчинення правопорушення. Притягнення до юридичної відповідальності. Кримінальна відповідальність. Дія кримінального закону в часі.

Право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8). Сфера дії статті 8 Конвенції. Збирання, використання інформації про особу. Втручання у приватне спілкування. Здійснення таємного чи відкритого нагляду (стеження). Зняття інформації з каналів зв'язку (телекомунікаційних мереж, інформаційних систем). Повага до житла. Поняття “житло” в тлумаченні Європейського суду з прав людини. Проникнення до житла чи іншого володіння особи. Офісні приміщення. Обшук. Особистий огляд. Огляд особистих речей та транспортних засобів. Кореспонденція. Накладення арешту на кореспонденцію. Таємність кореспонденції. Виїмка, вилучення документів. Втручання в приватне і сімейне життя. Підстави для втручання, передбачені частиною 2 статті 8. Умови виправданості втручання.

Право на оскарження в кримінальних справах (стаття 2 протоколу № 7). Кримінальне покарання в сенсі Конвенції.

VI. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС)

Поняття, завдання і засади кримінального провадження

Загальне поняття кримінального провадження. Система і стадії кримінального провадження, його завдання. Поняття і значення засад кримінального провадження. Засади кримінального провадження, закріплені в КПК України. Конституційні принципи кримінального провадження, їх значення та зміст, особливості застосування у судовій практиці.

Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження, їх права та обов'язки

Суд і підсудність. Склад суду. Суд присяжних. Слідчий суддя та його правовий статус. Сторона обвинувачення. Прокурор. Призначення та заміна прокурора. Орган досудового розслідування. Керівник органу досудового розслідування. Слідчий органу досудового розслідування. Оперативні підрозділи. Сторона захисту. Підозрюваний, обвинувачений. Виправданий, засуджений. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого. Захисник. Потерпілий і його представник. Інші учасники кримінального провадження. Заявник. Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Свідок. Перекладач. Експерт. Спеціаліст. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Відводи. Підстави, які виключають участь судді у кримінальному провадженні.

Докази і доказування в кримінальному провадженні

Поняття доказів.

Належність доказів.

Допустимість доказів.

Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Недопустимість доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого.

Визнання доказів недопустимими.

Значення рішень інших судів у питаннях допустимості доказів.

Доказування.

Обставини, що підлягають доказуванню. Обов'язок доказування. Збирання доказів. Оцінка доказів.

Оцінка доказової інформації, отриманої в результаті оперативно-розшукової діяльності з позиції їх належності та допустимості. Доступ підозрюваного, обвинуваченого до доказів обвинувачення, включення доказів, порядок представлення доказів, порядок доказування, клопотання щодо вилучення або включення доказів. Роль судді в забезпеченні доступу до доказів.

Показання в кримінальному провадженні та їх особливості.

Показання свідків, їх значення та оцінка.

Показання потерпілого, їх значення та оцінка.

Показання підозрюваного, обвинуваченого, значення та оцінка.

Показання з чужих слів.

Речові докази і документи. Оцінка речових доказів. Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про них.

Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Підстави для призначення експертизи у кримінальному провадженні.

Фіксування кримінального провадження та його форми. Протоколи слідчих дій як джерела доказів у кримінальному провадженні.

Повідомлення в кримінальному провадженні.

Заходи забезпечення кримінального провадження

Заходи забезпечення кримінального провадження: поняття, значення, ознаки, види, класифікація. Підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Запобіжні заходи, їх види та особливості застосування. Мета та підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжних заходів.

Клопотання слідчого, прокурора про застосування, зміну, скасування запобіжних заходів.

Затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення на підставі ухвали слідчого судді, суду. Затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення без ухвали слідчого судді, суду. Строки затримання особи.

Повідомлення інших осіб про затримання.

Процесуальні строки та витрати

Процесуальні строки, їх значення, види та порядок обчислення. Встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом. Обов'язковість додержання процесуальних строків. Порушення клопотань, порядок продовження і поновлення процесуальних строків.

Процесуальні витрати, структура, види та значення. Розподіл процесуальних витрат.

Загальні положення досудового розслідування

Початок досудового розслідування. Внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових рішень. Досудове розслідування злочинів і кримінальних проступків.

Підслідність. Строки досудового розслідування та процесуальний порядок їх продовження. Підстави та порядок об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Клопотання під час досудового розслідування та їх розгляд.

Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Слідчі (розшукові) дії, їх види та процесуальний порядок проведення.

Допит. Особливості проведення допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення певних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) дії та підстави їх проведення. Види негласних слідчих (розшукових) дій.

Ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та строк їх дії. Постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та вимоги до неї.

Повідомлення про підозру. Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Відновлення досудового розслідування. Форми закінчення досудового розслідування. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності. Процесуальний порядок відкриття матеріалів іншій стороні. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування. Вимоги до обвинувального акту.

Порядок продовження строків досудового розслідування.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування: строки та порядок оскарження. Оскарження недотримання розумних строків.

Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.

Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

Підсудність. Судове провадження у першій інстанції

Підсудність кримінальних справ, її види. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого.

Підготовче провадження. Рішення, які приймаються суддею у підготовчому судовому засіданні. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду.

Строки призначення підготовчого судового засідання. Закінчення підготовчого провадження і призначення судового розгляду.

Загальні положення судового розгляду. Одноособовий і колегіальний розгляд кримінальних справ. Безпосередність, змагальність та усність судового розгляду. Безперервність судового розгляду та незмінність складу суду як процесуальні умови встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Рівність прав учасників судового розгляду щодо подання доказів, участі у їх дослідженні, подання заяв, клопотань. Участь прокурора в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь обвинуваченого в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь захисника обвинуваченого в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь у судовому розгляді перекладача, спеціаліста і експерта, їх права та обов'язки. Підтримання порядку в судовому засіданні. Заходи, які вживаються до порушників порядку судового засідання. Зупинення судового провадження.

Визначення меж судового розгляду. Підстави та порядок зміни обвинувачення в суді. Підстави та порядок висунення додаткового обвинувачення в суді. Оформлення процесуальних

документів, протоколів судових засідань, ухвалення рішень, вимоги до них. Фіксування судового процесу технічними засобами.

Процедура судового розгляду. Порядок судового розгляду кримінальної справи. Підготовча частина судового засідання. Співвідношення судового і досудового слідства. Початок судового слідства. Оголошення обвинувального акта. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження. Процесуальний порядок допиту обвинуваченого, потерпілого, свідка. Проведення експертизи за ухвалою суду. Допит експерта. Огляд місця події, предметів, оголошення документів. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.

Судові дебати, їх учасники та порядок. Репліки учасників судових дебатів. Останнє слово підсудного.

Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Особливості провадження у суді присяжних. Відбір присяжних. Присяжні та їх процесуальний статус. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

Особливі порядки кримінального провадження

Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Порядок відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Особливості та порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості призначення психологічної та психолого-психіатричної експертизи неповнолітньому підозрюваному чи обвинуваченому. Порядок застосування до неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу. Процесуальний порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру: підстави та порядок здійснення.

Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

Особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб. Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу окремої категорії осіб.

Судові рішення в кримінальному провадженні

Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення. Види судових рішень. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Поняття і види вироків. Порядок постановлення і проголошення вироку. Питання, що вирішуються судом при постановленні вироку. Структура та зміст вироку. Окрема думка судді, її юридичне значення. Зміст і підстави для винесення обвинувального і виправдувального вироків. Вступна, мотивувальна і резолютивна частина обвинувального та виправдувального вироків. Порядок проголошення вироку. Порядок та строки вручення копії вироку засудженому і виправданому.

Угоди в кримінальному провадженні, їх види та зміст. Загальний порядок судового провадження на підставі угод. Ініціювання та укладення угоди. Наслідки укладення та затвердження угоди. Вирок на підставі угоди. Наслідки невиконання угоди.

Виконання судових рішень

Завдання стадії виконання судових рішень. Набрання законної сили судовим рішенням та його наслідки. Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні. Порядок і строки звернення судового рішення до виконання. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків та після їх виконання. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку.

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: загальні засади, обсяг та порядок здійснення

Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Запит про міжнародну правову допомогу, його зміст та форма. Особливості процедури надання міжнародної правової допомоги.

Порядок видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Особливості екстрадиційного арешту. Порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію).

Особливості кримінального провадження у порядку перейняття. Клопотання про передання кримінального провадження іншій державі, його зміст та форма. Неможливість перейняття кримінального провадження.

Визнання та виконання вироків іноземних держав та передача засуджених осіб. Підстави і порядок виконання вироку іноземного суду.

Особливості розгляду питання про передачу засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання.

Перегляд судових рішень в кримінальних справах

Види перегляду судових рішень в кримінальних справах.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Право на апеляційне оскарження. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Апеляційний розгляд і письмове апеляційне провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Зміна вироку або ухвали суду судом апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону. Підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції. Особливості нового розгляду судом першої інстанції після скасування вироку або ухвали. Вирок, ухвала апеляційної інстанції про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Порядок перевірки ухвал слідчого судді.

Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Право на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення. Підготовка до касаційного розгляду. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Касаційний розгляд. Підстави для передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду. Порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду. Письмове касаційне провадження. Повноваження суду касаційної інстанції. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Новий розгляд справи після скасування судового рішення судом касаційної інстанції. Судові рішення касаційної інстанції та їх зміст.

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Таксономічна характеристика анонімного письмового тестування під час кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного кримінального суду

1. У цьому документі визначено вимоги до когнітивних рівнів пізнання (мисленневих процесів, за допомогою яких вирішується поставлене завдання) кандидатів на посаду судді Касаційного кримінального суду, які складатимуть анонімне письмове тестування відповідно до Програми іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного кримінального суду (далі – Програма).

2. Кандидати на посаду судді Касаційного кримінального суду мають бути обізнані з:

- матеріальним і процесуальним правом України та міжнародних правових актів;
- правовими позиціями Верховного Суду (Верховного суду України);
- практикою Європейського суду з прав людини;
- іншими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення правосуддя.

3. Визначення змісту анонімного письмового тестування кандидатів на посаду судді Касаційного кримінального суду має на меті досягнення таких цілей:

- створення методологічної основи для розробки тестових запитань;
- надання допомоги кандидатам на посаду судді Касаційного кримінального суду при підготовці до складення анонімного письмового тестування.

4. Анонімне письмове тестування складається із 120 запитань.

5. Кожен розділ Програми включає дисципліни. Кожна дисципліна Програми має власні теми.

Тестове завдання включає:

- 1) 8,33% – конституційне право;
- 2) 4,17% – антикорупційне законодавство;
- 3) 4,17% – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- 4) 83,33% – запитань розділу Касаційного кримінального суду.

6. Питома вага кожного розділу Програми іспиту відображає співвідношення кількості тестових запитань із відповідної галузі до загальної кількості запитань тестового завдання.

7. Порядок розміщення дисциплін не є основоположним для формування відповідного блоку тестових запитань.

8. Для всіх розділів Програми іспиту встановлено необхідні кваліфікаційні рівні, якими повинен володіти кандидат на посаду судді Касаційного кримінального суду.

Формування кваліфікаційних рівнів здійснюється з урахуванням пізнавальних навичок, визначення яких наведено нижче:

Рівень «А» – необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень «В» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння».

Рівень «С» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення».

Рівень «D» – необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення», «Вирішення проблеми».

КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД		
Тема	Питома вага, %	Необхідний кваліфікаційний рівень
<p>1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО</p> <p>1.1. Конституція України – Основний Закон держави. 1.2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. 1.3. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя). 1.4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. 1.5. Конституційні засади правосуддя в Україні. 1.6. Конституційна юстиція в Україні. 1.7. Місцеве самоврядування в Україні.</p>	8,33	С
<p>2. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО</p> <p>2.1. Законодавство у сфері запобігання корупції. 2.2. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». 2.3. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. 2.4. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. 2.5. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації</p>	4,17	С
<p>3. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД</p> <p>3.1. Загальна характеристика. 3.2. Європейський суд з прав людини і його рішення.</p>	4,17	С
<p>4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО</p> <p>4.1. Закон про кримінальну відповідальність. 4.2. Злочин та його види. Склад злочину та кваліфікація злочинів. 4.3. Стадії злочину. 4.4. Співучасть у злочині. 4.5. Повторність, сукупність та рецидив злочинів. 4.6. Обставини, що виключають злочинність діяння. 4.7. Звільнення від кримінальної відповідальності. 4.8. Види покарань. Призначення покарання.</p>	37,5	D

<p>4.9. Звільнення від покарання та його відбування. 4.10. Судимість. 4.11. Примусові заходи кримінально-правового характеру. 4.12. Особлива частина Кримінального кодексу України.</p>		
<p>5. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА</p> <p>5.1. Право на життя (стаття 2). Сфера дії статті 2. 5.2. Заборона катування (стаття 3). Сфера дії статті 3. 5.3. Заборона рабства та примусової праці (стаття 4). 5.4. Право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5). 5.5. Право на справедливий суд (стаття 6). Сфера дії статті. 5.6. Ніякого покарання без закону (стаття 7). 5.7. Право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8). Сфера дії статті 8 Конвенції. 5.8. Право на оскарження в кримінальних справах (стаття 2 Протоколу № 7)</p>	8,33	D
<p>6. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС)</p> <p>6.1. Поняття, завдання і засади кримінального провадження. 6.2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження, їх права та обов'язки. 6.3. Докази і доказування в кримінальному провадженні. 6.4. Заходи забезпечення кримінального провадження. 6.5. Процесуальні строки та витрати. 6.6. Загальні положення досудового розслідування. 6.7. Підсудність. Судове провадження у першій інстанції. 6.8. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції. 6.9. Особливі порядки кримінального провадження. 6.10. Судові рішення в кримінальному провадженні. 6.11. Виконання судових рішень. 6.12. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: загальні засади, обсяг та порядок здійснення. 6.13. Перегляд судових рішень у кримінальних справах.</p>	37,5	D

Додаток 4
до рішення Комісії
від 09.11.2018 № 149/зп-16

(у редакції рішення Вищої
кваліфікаційної комісії суддів
України
17.09.2018 № 199/зп-18)

ПРОГРАМА ІСПИТУ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ ТА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ КАСАЦІЙНОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДУ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Конституція України – Основний Закон держави

Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Правова охорона Конституції України. Основні засади конституційного ладу України. Верховенство права. Конституційно-правова відповідальність.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційні права та конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Принцип пропорційності та допустимі обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України.

Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

Конституційні засади правосуддя в Україні

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судоустрою України. Конституційний статус Верховного Суду. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду судді. Основні засади судочинства.

Конституційні принципи суддівського самоврядування та врядування. Вища рада правосуддя. Прокуратура та професійна правнича допомога. Закон України “Про судоустрій і статус суддів”.

Закон України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України як орган конституційного правосуддя. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження. Інститут конституційної скарги. Акти Конституційного Суду України та загальна обов’язковість їх виконання на території України.

Місцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування в Україні та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб’єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб’єкти, на яких поширюється дія Закону України “Про запобігання корупції”.

Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб’єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов’язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов’язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб.

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов’язки держав, що впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов’язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Об’єктивний та суб’єктивний критерії

безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов’язання держави організувати належне відправлення правосуддя. “Явна помилка” національного суду у контексті пункту 1 статті 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до “закону”. Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантії. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов’язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Воєнний стан.

Європейський суд з прав людини і його рішення

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб’єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”. Обов’язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання.

IV. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Загальні положення цивільного права

Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом.

Поняття цивільного законодавства. Загальні засади цивільного законодавства. Система цивільного законодавства.

Роль звичаїв у регулюванні цивільних правовідносин. Юридичне значення судової практики і судового прецеденту в правовому регулюванні цивільних відносин.

Дія цивільного законодавства в часі, просторі та за колом осіб. Зворотня сила цивільного закону. Застосування нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Тлумачення цивільно-правових норм. Інститут аналогії в цивільному праві. Аналогія закону. Аналогія права.

Здійснення суб’єктивних цивільних прав та його межі. Зловживання правом. Виконання цивільних обов’язків. Забезпечення виконання цивільних обов’язків.

Поняття і зміст суб’єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав.

Суб’єкти цивільних правовідносин

Поняття цивільної правосуб’єктності.

Особливості правового статусу фізичної особи. Поняття правоздатності фізичних осіб. Поняття та види дієздатності фізичних осіб. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові наслідки. Порядок, умови та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою. Опіка та піклування.

Малолітні і неповнолітні як учасники цивільних правовідносин. Часткова дієздатність малолітніх і неповна цивільна дієздатність неповнолітніх. Надання особі повної цивільної дієздатності до досягнення повноліття. Право на захист цивільних майнових прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб як вид юридичної гарантії. Захист майнових прав малолітніх і неповнолітніх осіб при укладенні договорів, пов'язаних з відчуженням майна. Участь органів нотаріату, опіки та піклування у забезпеченні прав та інтересів малолітніх та неповнолітніх. Захист майнових прав малолітніх та неповнолітніх осіб при спадкуванні. Прийняття спадщини малолітніми та неповнолітніми. Захист житлових прав малолітніх та неповнолітніх.

Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців.

Акти цивільного стану: поняття, види і значення.

Особливості правового статусу юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Порядок і способи утворення та припинення юридичних осіб. Відповідальність юридичних осіб. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи.

Держава, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин. Особливості участі держави у відносинах власності, корпоративних, зобов'язальних та інших цивільно-правових відносинах.

Представництво: поняття та види. Повноваження представника. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та зміст довіреності. Види довіреності. Наслідки припинення довіреності.

Об'єкти цивільних правовідносин

Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та основні види цінних паперів. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

Строки та терміни. Позовна давність

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття та значення строку позовної давності. Види строків позовної давності. Обчислення позовної давності, зміна її тривалості. Початок перебігу позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Особисті немайнові права

Поняття та зміст особистих немайнових прав. Види особистих немайнових прав. Здійснення та гарантії забезпечення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Захист особистих немайнових прав. Розгляд справ про захист особистих немайнових прав.

Поняття, види та зміст особистих немайнових прав юридичної особи.

Речові права

Загальні положення про речові права. Ознаки речових прав. Види речових прав. Поняття права власності: суб'єктивний та об'єктивний критерії. Власність і право власності: співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Підстави набуття та припинення права власності. Юридичні гарантії здійснення права власності. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення.

Право власності Українського народу. Право приватної власності фізичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право власності юридичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості права власності окремих видів юридичних осіб. Право державної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право комунальної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості

здійснення. Право спільної власності та його види. Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки в спільній власності. Право спільної сумісної власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Самочинне будівництво. Право власності на житло.

Поняття та види обмежених речових прав. Загальна характеристика володіння чужим майном. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітутути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Цивільно-правові способи захисту права власності. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Захист прав володільця, який не є власником. Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Позов про визнання права власності. Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень. Судовий розгляд справ про захист права власності.

Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності.

Правочини в цивільному праві

Поняття та правова природа правочину. Види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочинів. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину. Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину. Розгляд спорів про визнання правочинів недійсними.

Загальні положення про зобов'язання і договори

Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань. Суб'єкти цивільно-правового зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні. Уступка права вимоги та переведення боргу як способи заміни сторін у зобов'язанні. Зміст зобов'язальних правовідносин. Види цивільно-правових зобов'язань.

Поняття виконання зобов'язання. Принцип реального виконання та принцип належного виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання: сторони та треті особи. Дольове, солідарне, субсидіарне зобов'язання. Виконання зобов'язання третьою особою. Покладення виконання зобов'язання на користь третьої особи. Предмет виконання зобов'язання. Альтернативне та факультативне зобов'язання. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання. Виконання грошового зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язання. Особливості забезпечувальних зобов'язань. Способи (види) забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, її види та форми. Предмет неустойки. Функції неустойки. Порука як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Відповідальність поручителя. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поруки. Гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Принципи гарантії. Суб'єкти відносин гарантії. Основні риси гарантії за ЦК України. Відмежування гарантії від поруки. Завдаток як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції завдатку. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого завдатком. Відмінність завдатку від авансу. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції та сфера застосування застави. Види застави. Предмет застави. Форма договору застави. Права та обов'язки заставодавця та заставодержателя. Наступна застава (перезастава). Звернення стягнення на заставлене майно.

Особливості застави майнових прав. Особливості застави цінних паперів. Притримання. Основні риси притримання як способу забезпечення виконання зобов'язання. Зобов'язки кредитора, який притримує річ у себе. Інші способи забезпечення виконання зобов'язання.

Поняття припинення зобов'язання та способи припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання зарахуванням: поняття та основні умови. Домовленість сторін як спосіб припинення зобов'язання. Види домовленості (новація, відступне, прощення боргу). Неможливість виконання як спосіб припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання поєднанням боржника та кредитора в одній особі. Випадки припинення зобов'язання у зв'язку зі смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Відповідальність за порушення зобов'язання. Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності. Функції, форми та види цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань. Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність поведінки особи. Умови, які виключають протиправність поведінки особи. Поняття шкоди та збитків. Склад збитків. Співвідношення збитків та неустойки. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкідливим результатом. Поняття та форми вини в цивільному праві. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору. Договір як правочин та як правовідносини. Прояв принципу свободи договору. Функції цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Поіменовані та непоіменовані договори. Реальні та консенсуальні договори. Договори двосторонні та односторонні. Договори оплатні та безоплатні. Попередній договір. Договір приєднання. Зобов'язкові договори, публічний договір. Договір на користь третьої особи. Зміст договору як підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та значення істотних умов договору. Істотні умови договору за Цивільним та Господарським кодексами України. Звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та основні ознаки пропозиції укласти договір (оферти). Поняття та основні ознаки акцепту. Строки прийняття оферти. Форма договору. Момент укладення договору. Місце укладення договору. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

Окремі види зобов'язань

Купівля-продаж. Система договорів купівлі-продажу за Цивільним кодексом України.

Дарування. Пожертва.

Рента.

Довічне утримання (догляд).

Найм (оренда). Система договорів найму.

Позичка.

Підряд.

Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт і суміжні цивільно-правові договори.

Загальні положення Цивільного кодексу України про послуги.

Перевезення. Транспортне експедирування.

Зберігання. Система договорів зберігання.

Страхування.

Доручення.

Комісія.

Управління майном.

Позика. Кредит. Банківський вклад.

Факторинг.

Банківський рахунок.

Розрахунки.

Система розрахунків.

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Комерційна концесія.

Спільна діяльність. Недоговірні зобов'язання із правомірних дій. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

Відшкодування шкоди

Поняття та загальна характеристика зобов'язання із завдання шкоди. Суб'єкти та об'єкт зобов'язання із завдання шкоди. Право регресу до винної особи. Регресні вимоги та їх види.

Цивільно-правова відповідальність за завдання шкоди. Підстави (умови) відповідальності за завдання шкоди. Поняття протиправної поведінки. Поняття шкоди. Поняття причинного зв'язку між протиправною поведінкою та завданою шкодою. Поняття недоговірної вини. Випадки відповідальності без вини.

Підстави звільнення від відповідальності за завдання шкоди.

Окремі (спеціальні) випадки відповідальності за заподіяння шкоди. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, заподіяну їхнім працівником або іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану малолітніми, неповнолітніми та недієздатними особами. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за шкоду, завдану актами влади. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними органами. Відповідальність за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Компенсація моральної шкоди.

Спадкове право

Поняття спадкового права. Універсальне та сингулярне правонаступництво у спадковому праві. Значення спадкового права. Спадкове законодавство.

Поняття і значення відкриття спадщини. Час відкриття спадщини. Правове регулювання місця відкриття спадщини. Вжиття заходів до охорони спадкового майна. Пред'явлення претензій кредиторами спадщини.

Спадкування за заповітом. Поняття та ознаки заповіту. Вимоги до форми та змісту заповіту. Заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених. Заповіт з умовою. Спільний заповіт подружжя. Секретний заповіт. Принцип свободи заповідальних розпоряджень. Обмеження свободи заповідальних розпоряджень. Обов'язкова частка у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Усунення заповідачем спадкоємця від права спадкування. Заповідальний відказ. Покладання. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Поняття спадкування за законом. Співвідношення інститутів спадкування за законом та спадкування за заповітом. Черги спадкоємців за законом. Порядок закликання до спадкування за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Способи прийняття спадщини. Презумпція прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Безумовність, беззастережність та безповоротність акта прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Проста відмова від прийняття спадщини та відмова на користь певної особи. Право прирощення. Підстави та наслідки визнання спадкового майна відумерлим.

Порядок оформлення спадкових прав. Свідоцтво про право на спадщину. Особливості спадкування окремих об'єктів. Спадкування права на земельну ділянку. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування).

Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом. Спадкування предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку. Спадкування права на пайовий внесок у житлово-будівельних та гаражно-будівельних кооперативах. Особливості спадкування прав та обов'язків, що належали учасникові господарського товариства. Особливості спадкування акцій. Спадкування авторських прав.

Спадковий договір: поняття, сторони, форма, зміст, порядок і правові наслідки укладення, підстави розірвання.

СІМЕЙНЕ ПРАВО

Співвідношення Сімейного кодексу України і Цивільного кодексу України.

Поняття сім'ї в праві. Визначення поняття сім'ї, які застосовуються Європейським судом з прав людини. Поняття та юридичне значення спорідненості.

Поняття та види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Реалізація сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Способи захисту в сімейному праві. Позовна давність.

Правові наслідки реєстрації шлюбу. Правозгідність шлюбу. Недійсність шлюбу: підстави, порядок та правові наслідки визнання шлюбу недійсним. Припинення шлюбу: підстави, порядок та правові наслідки.

Особисті права та обов'язки подружжя.

Правовий режим майна подружжя. Особиста приватна власність подружжя. Спільна сумісна власність подружжя. Поділ спільного майна подружжя. Аліментні зобов'язання подружжя.

Майнові відносини осіб, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі (фактичного подружжя).

Правовідносини батьків та дітей. Походження як підстава виникнення правового зв'язку між батьками і дітьми. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою, дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю, дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі. Визнання батьківства та материнства за рішенням суду, встановлення факту батьківства та материнства за рішенням суду. Оспорювання батьківства та материнства.

Поняття та характеристика особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків. Вирішення спорів між батьками про місце проживання та виховання дітей. Підстави і порядок позбавлення батьківських прав. Наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.

Поняття та характеристика майнових прав та обов'язків батьків і дітей. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна. Поняття і підстави виникнення аліментних відносин між батьками та дітьми. Розмір аліментів. Порядок сплати чи стягнення аліментів. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей та його виконання. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання.

Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Обов'язок щодо утримання інших членів сім'ї та родичів.

Поняття, умови і порядок усиновлення. Таємниця усиновлення та її правовий захист. Усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами. Правові наслідки усиновлення. Права та обов'язки усиновлювачів і усиновлених. Підстави та юридичні наслідки визнання усиновлення недійсним та скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Органи опіки та піклування в Україні. Особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Порядок встановлення опіки та піклування. Вимоги до особи опікуна (піклувальника). Права та обов'язки опікунів і піклувальників стосовно

дитини. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування. Звільнення опікунів і піклувальників від виконання їхніх обов'язків. Підстави та порядок припинення опіки і піклування.

Договірне регулювання сімейних відносин. Поняття, правова природа та види подружніх договорів. Договори подружжя стосовно їх майна. Аліментні договори подружжя. Договори осіб, що проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу (фактичного подружжя).

Розгляд судом справ, які виникають із сімейних правовідносин. Особливості вирішення справ про розірвання шлюбу та визнання шлюбу недійсним. Майнові спори подружжя. Спори, що виникають в процесі здійснення особистих прав батьків та дітей. Спори, що виникають у процесі здійснення майнових прав батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Розгляд справ, пов'язаних із вихованням дитини.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Право власності на землю в Україні. Земля як об'єкт права власності. Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Зміст права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам ("спрощена процедура"). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання. Припинення права приватної власності на земельні ділянки. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на оренду землі. Право на постійне користування землею. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай).

Захист прав на землю.

Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок і землекористувачів.

Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель. Розгляд земельних спорів.

Правова охорона земель в Україні.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми, та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок. Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

Поняття земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.

ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Конституційне право громадян України на житло. Поняття реалізації громадянами права на житло. Способи реалізації права на житло: на підставі речових прав, на підставі

договору найму (оренди). Право громадян на отримання житла у будинках державного та комунального житлового фонду. Підстави, порядок та перебування на обліку громадян потребуючих поліпшення житлових умов. Зняття з обліку. Черговість надання житла. Розподіл та надання жилих приміщень. Норма жилої площі та її правове значення. Розмір жилого приміщення, що надається громадянину. Право на додаткову жилу площу. Особливості житлового кредитування.

Поняття користування жилими приміщеннями. Підстави користування жилими приміщеннями. Користування жилими приміщеннями на підставі права власності та сервітутів. Користування жилими приміщеннями на підставі членства у Житлово-будівельному кооперативі. Користування жилими приміщеннями на підставі договору найму (оренди). Поняття договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Передумови укладення договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Ордер на жиле приміщення. Підстави і порядок визнання ордеру недійсним. Предмет договору. Права і обов'язки власників та наймачів житла, членів сім'ї наймача. Правовий статус тимчасових мешканців. Збереження права на жиле приміщення державного та комунального житлового фонду за громадянами в разі їх тимчасової відсутності. Бронювання жилого приміщення. Поняття, порядок укладення та зміст договору соціального найму. Договір найму (оренди) приватного житла: поняття, законодавче регулювання, сторони і зміст. Поняття договору найму житла із фонду тимчасового проживання. Нормативне регулювання обміну жилих приміщень. Умови, за яких обмін жилими приміщеннями не дозволяється.

Правове регулювання користування службовими приміщеннями та гуртожитками. Поняття службових жилих приміщень та гуртожитків. Надання службових жилих приміщень і гуртожитків. Користування службовими жилими приміщеннями. Призначення службових жилих приміщень. Нормативне регулювання порядку надання службових жилих приміщень і користування ними. Перелік категорій працівників, яким надаються службові жилі приміщення. Правові підстави виселення зі службових квартир. Користування гуртожитками. Нормативне регулювання порядку надання гуртожитків і користування ними. Правові підстави виселення з гуртожитків.

Правове регулювання створення та діяльності об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ).

Відповідальність за порушення житлового законодавства та її види. Відшкодування збитків при заподіянні шкоди житлу. Виселення із житлових приміщень як особливий вид відповідальності за порушення житлового права. Припинення договору найму житла в державному та комунальному житлових фондах. Припинення договору найму житла в соціальному житловому фонді. Припинення договору найму (оренди) житла в приватному житловому фонді.

Юридичні гарантії права громадян на житло. Види та зміст гарантій права на житло.

Захист права на житло. Поняття захисту житлових прав. Способи та форми захисту житлових прав. Захист права на житло у судовому порядку. Житлові спори, що розглядаються судом.

ТРУДОВЕ ПРАВО

Сфера дії трудового законодавства. Поняття і види суб'єктів трудового права. Правовий статус працівника, роботодавця, трудового колективу, професійних спілок як суб'єктів трудового права.

Державні гарантії права на зайнятість в Україні. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (неповнолітніх, молоді, жінок, осіб зі зниженою працездатністю). Поняття безробітного та його правовий статус. Порядок реєстрації громадян як безробітних.

Поняття, сфера дії та види колективних угод. Поняття, сторони та юридичне значення колективного договору. Зміст колективних договорів і угод.

Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудових договорів.

Порядок укладення трудового договору. Документи, що подаються при укладенні трудового договору. Форма трудового договору. Порядок оформлення трудового договору. Трудова книжка і порядок її оформлення при прийнятті на роботу. Гарантії при прийнятті на роботу. Обмеження при прийнятті на роботу. Відмова у прийнятті на роботу та її оскарження. Випробовування при прийнятті на роботу: строки, правові наслідки та обмеження встановлення. Поняття примусової праці. Правові гарантії заборони примусової праці в Україні.

Поняття та види змін трудового договору. Поняття переведення на іншу роботу і його відмінність від переміщення. Види переведень на іншу роботу та порядок їх здійснення. Зміна істотних умов праці.

Поняття та юридичні наслідки припинення трудового договору. Види підстав припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є його стороною. Інші підстави припинення трудового договору. Порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога. Відповідальність за порушення порядку звільнення. Поняття, види та порядок відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору. Порядок оскарження відсторонення від роботи.

Додаткові дні, вільні від роботи. Поняття, види та правове регулювання відпусток. Щорічна відпустка та її види. Відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Відпустка для підготовки та участі в змаганнях. Соціальні відпустки, їх види. Відпустки без збереження заробітної плати. Порядок, умови надання та оплати відпусток. Грошова компенсація за невикористані відпустки. Відкликання працівника з відпустки.

Поняття і структура заробітної плати, її методи регулювання. Тарифна система оплати праці. Відрядна і почасова системи оплати праці. Оплата праці при відхиленнях від нормальних умов роботи. Порядок обчислення заробітної плати. Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати. Порядок та строки виплати заробітної плати. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці. Гарантійні та компенсаційні виплати, доплати, надбавки.

Поняття трудової дисципліни, методи її забезпечення. Поняття та правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правове регулювання заохочень за успіхи в роботі. Поняття дисциплінарної відповідальності працівників. Поняття дисциплінарного проступку. Загальна і спеціальна дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення: види, строк і порядок їх застосування, оскарження та зняття. Інші заходи правового впливу, що можуть застосовуватися до порушників трудової дисципліни.

Матеріальна відповідальність сторін трудового договору: поняття, підстави і умови. Види матеріальної відповідальності працівників. Випадки обмеженої та повної матеріальної відповідальності. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Визначення розміру шкоди, порядок її покриття. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.

Поняття охорони праці за трудовим правом. Гарантії прав громадян на охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві, в установі, організації. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Порядок розслідування, реєстрація та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Охорона праці деяких категорій громадян: жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.

Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права. Гарантії праці жінок у трудових правовідносинах. Гарантії прав неповнолітніх у трудових правовідносинах.

Обмеження і особливий порядок звільнення вагітних жінок, жінок, які мають дітей, неповнолітніх. Правове регулювання застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.

Поняття і види трудових спорів. Органи, які розглядають трудові спори. Розгляд трудових спорів у судах.

V. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Спир про “право”.

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Суть “поваги” до приватного та сімейного життя. Позитивне зобов’язання держави. Відносини, що складають приватне життя. “Сімейне життя” та його інтерпретація Європейським судом з прав людини. Захист формальної та фактичної сім’ї. Відносини між близькими родичами. Інші відносини, що визнаються сімейними. Суть права укладати шлюб. Біологічні батьки, усиновлювачі, опікуни. Встановлення опіки. Батьківство. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Право на спілкування з родичами та близькими. Інші права, які охоплюються сферою дії статті 8 Конвенції. Втручання в приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8.

Свобода думки, совісті та релігії (стаття 9). Вимоги пункту 2 статті 9 Конвенції.

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача і розповсюдження інформації та ідей. Різниця між “інформацією” та “ідеями”. Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-, відеозйомка. Обов’язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10 Конвенції.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

Право на освіту (стаття 2 Протоколу № 1). Доступ до освіти. Платне і безплатне навчання. Мова навчання. Світоглядні переконання батьків.

VI. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС)

Основні положення

Завдання цивільного судочинства. Право на звернення до суду за захистом. Способи захисту, які застосовуються судом. Основні засади та принципи цивільного судочинства. Порядок функціонування єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Правнича допомога. Досудове врегулювання спору.

Суб’єкти цивільних процесуальних правовідносин

Поняття і класифікація суб’єктів цивільних процесуальних правовідносин.

Склад суду. Відвід (самовідвід) судді та його наслідки. Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

Поняття та склад учасників справи. Права та обов’язки учасників справи.

Поняття і основні ознаки сторін, їх процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть та її види. Заміна неналежної сторони. Процесуальне правонаступництво.

Поняття і правовий статус третіх осіб у цивільному процесі. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Представники в цивільному процесі. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що посвідчують повноваження представників. Повноваження представника в суді. Законні представники, їх призначення і заміна.

Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Процесуальні права таких органів і осіб.

Правовий статус інших учасників судового процесу (помічника судді, секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, експерта з питань права, перекладача, спеціаліст).

Цивільна юрисдикція. Підсудність цивільних справ

Предметна та суб'єктна юрисдикція. Інстанційна юрисдикція. Територіальна юрисдикція. Виключна підсудність. Підстави та порядок передачі справи з одного суду до іншого. Недопустимість спорів про підсудність.

Докази і доказування в цивільному процесі

Поняття доказів та засобів доказування. Предмет та мета доказування. Належність і допустимість, достовірність доказів. Обов'язки доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Оцінка доказів. Види засобів доказування і їх характеристика. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників. Показання свідка. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Висновок експерта у галузі права. Забезпечення доказів. Витребування доказів. Судові доручення щодо збирання доказів.

Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати

Види процесуальних строків. Розумність та обчислення процесуальних строків. Початок перебігу, зупинення і закінчення процесуальних строків. Поновлення і продовження процесуальних строків. Наслідки пропущення процесуальних строків.

Судові повістки і оголошення про виклик у суд. Порядок вручення судових повісток. Обов'язок учасників судового процесу повідомляти суд про зміну свого місця проживання (перебування, знаходження) та про причини неявки в судове засідання. Розшук відповідача.

Види судових витрат. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Ціна позову. Підстави відстрочення та розстрочення судових витрат. Підстави для зменшення розміру судових витрат та звільнення від їх оплати. Витрати на професійну правничу допомогу. Повернення судового збору. Розподіл судових витрат між сторонами.

Процесуальні форми захисту цивільних прав: звернення до суду, відкриття провадження, судовий розгляд. Наказне провадження. Позовне провадження. Врегулювання спору за участю судді. Заочний розгляд справи. Заходи процесуального примусу

Наказ, як особлива форма судового рішення. Підстави для видачі судового наказу чи відмови у видачі судового наказу.

Види та зміст заяв по суті справи та порядок їх надання. Заяви з процесуальних питань. Вимоги, яким має відповідати позовна заява. Підстави залишення позовної заяви без руху, повернення заяви. Зустрічний позов: форма, зміст, порядок прийняття до розгляду. Позов третьої особи із самостійними вимогами: процедура пред'явлення та прийняття до розгляду. Об'єднання і роз'єднання позовів. Підстави відмови у відкритті провадження у справі.

Поняття, підстави і види забезпечення позову. Розгляд заяви про забезпечення позову, виконання ухвали про забезпечення позову. Заміна виду забезпечення позову та скасування заходів забезпечення позову.

Відкриття провадження у справі за правилами загального чи спрощеного позовного провадження.

Розгляд справ у порядку спрощеного позовного провадження.

Розгляд справ за правилами загального позовного провадження. Врегулювання спору за участю судді. Підстави проведення врегулювання спору за участю судді. Порядок призначення, проведення, та припинення врегулювання спору за участю судді.

Особливості позовного провадження у справах про визнання необгрунтованими активів та витребування.

Стадія судового розгляду. Строки розгляду справ. Відкриття судового засідання. Наслідки неявки в судове засідання осіб, які беруть участь у справі.

Розгляд справи по суті. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.

Дослідження доказів.

Судові дебати.

Таємниця нарадчої кімнати та порядок ухвалення рішень і постановлення ухвал. Ускладнення в процесі судового розгляду цивільних справ. Підстави та правові наслідки зупинення, закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду.

Фіксування судового процесу технічними засобами. Протокол судового засідання, його зміст і значення. Порядок подання і розгляду зауважень щодо технічного запису судового засідання та протоколу судового засідання. Порядок складання та оформлення протоколів про окремі процесуальні дії.

Заочний розгляд справи. Умови проведення і порядок заочного розгляду справи. Форма і зміст заочного рішення. Повідомлення про заочне рішення. Порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення. Форма і зміст заяви про перегляд заочного рішення. Дії суду після прийняття заяви про перегляд заочного рішення. Порядок розгляду заяви про перегляд заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення. Законна сила заочного рішення.

Заходи процесуального примусу: види, підстави і порядок застосування.

Особливості розгляду та вирішення справ окремого провадження

Загальна характеристика справ окремого провадження.

Порядок розгляду справ окремого провадження.

Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.

Розгляд судом справ про усиновлення.

Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

Розгляду судом справ про визнання спадщини відумерлою.

Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.

Розгляд судом справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.

Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Судові рішення

Види судових рішень.

Порядок ухвалення рішень та постановлення ухвал, їх форма.

Зміст ухвали суду. Окремі ухвали суду.

Вимоги, яким має відповідати судове рішення.

Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення.

Зміст рішення суду.

Рішення суду на користь кількох позивачів або проти кількох відповідачів.

Визначення порядку і строку виконання рішення суду, забезпечення його виконання.

Проголошення рішення суду.

Виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні.

Додаткове рішення суду.

Роз'яснення рішення суду.

Видача або направлення копій судового рішення особам, які брали участь у справі.

Набрання рішенням суду законної сили.

Судовий контроль за виконанням судових рішень

Право на звернення зі скаргою до суду.

Строки та порядок подання скарги.

Порядок розгляду скарги.

Судове рішення за скаргою.

Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги.

Виконання ухвали суду.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб)

Рішення, які звертаються до примусового виконання, і виконавчі документи.

Повноваження суду, пов'язані з виконавчим провадженням щодо примусового виконання його рішень.

Цивільне судочинство України з іноземним елементом

Правове регулювання цивільного судочинства з іноземним елементом.

Правове становище іноземців у цивільному процесі.

Підсудність справ з іноземним елементом.

Докази і доказування у справах з іноземним елементом.

Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Визнання і виконання рішень іноземних судів.

Перегляд судових рішень в цивільних справах

Види перегляду судових рішень в цивільних справах.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Право апеляційного оскарження. Ухвали, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду. Строки апеляційного оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги. Порядок подання апеляційної скарги. Відкриття апеляційного провадження у справі. Надіслання копій апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи. Приєднання до апеляційної скарги. Доповнення, зміна апеляційної скарги або відкликання її чи відмова від неї. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції. Межі розгляду справи судом апеляційної інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги. Порядок розгляду справи судом апеляційної інстанції. Особливості розгляду в апеляційному порядку окремих категорій справ. Наслідки неявки в судове засідання учасників справи. Відмова позивача від позову та мирова угода сторін. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення без змін. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування судового наказу. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково з закриттям провадження у справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині. Підстави для скасування судового рішення і направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю. Підстави для скасування ухвали суду, що перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції. Підстави для скасування ухвали суду і направлення справи на розгляд за встановленою підсудністю. Порядок прийняття постанов судом апеляційної інстанції та їх зміст. Проголошення постанови судом апеляційної інстанції. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи. Законна сила

постанови суду апеляційної інстанції. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції. Вручення постанов суду апеляційної інстанції. Повернення справи.

Правовий статус та процесуальні повноваження суду касаційної інстанції. Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Право касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги. Порядок подання касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження у справі, відмова у відкритті касаційного провадження у справі. Приєднання до касаційної скарги. Доповнення, зміна касаційної скарги або відкликання її та відмова від неї. Закриття касаційного провадження. Строки розгляду касаційної скарги. Підготовка справи до касаційного розгляду. Попередній розгляд справи. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції. Відмова позивача від позову та укладення сторонами мирової угоди. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін. Підстави для повного або часткового скасування рішень і передачі справи повністю або частково на новий розгляд або для продовження розгляду. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування постанови суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині. Порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції. Зміст постанови суду касаційної інстанції. Обов'язковість вказівок, що містяться в постанові суду касаційної інстанції. Правила проголошення постанови судом касаційної інстанції. Законна сила постанови суду касаційної інстанції. Окрема ухвала суду касаційної інстанції. Порядок вручення судових рішень суду касаційної інстанції. Повернення справ.

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Підстави перегляду судових рішень за ново виявленими або виключними обставинами. Форма, зміст, строк і порядок подання заяви про перегляд за ново виявленими або виключними обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Відмова від заяви. Розгляд заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими чи виключними обставинами.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів

Суб'єкти оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Порядок подання, форма та зміст заяв про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу та наслідки подання заяв з пропуском встановленого законом строку. Судовий розгляд справи.

Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні, надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів

Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Порядок подання клопотання та вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду, судовий розгляд клопотання.

Таксономічна характеристика

анонімного письмового тестування під час кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного цивільного суду

1. У цьому документі визначено вимоги до когнітивних рівнів пізнання (мисленнєвих процесів, за допомогою яких вирішується поставлене завдання) кандидатів на посаду судді Касаційного цивільного суду, які складатимуть анонімне письмове тестування відповідно до Програми іспиту для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді Касаційного цивільного суду (далі - Програма).

2. Кандидати на посаду судді Касаційного цивільного суду мають бути обізнані з:

- матеріальним і процесуальним правом України та міжнародних правових актів;
- правовими позиціями Верховного Суду (Верховного суду України);
- практикою Європейського суду з прав людини;
- іншими знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення правосуддя.

3. Визначення змісту анонімного письмового тестування кандидатів на посаду судді Касаційного цивільного суду має на меті досягнення таких цілей:

- створення методологічної основи для розробки тестових запитань;
- надання допомоги кандидатам на посаду судді Касаційного цивільного суду при підготовці до складення анонімного письмового тестування.

4. Анонімне письмове тестування складається із 120 запитань.

5. Кожен розділ Програми має дисципліни. Кожна дисципліна Програми має власні теми.

Тестове завдання включає:

- 1) 8,33% - конституційне право;
- 2) 4,17% - антикорупційне законодавство;
- 3) 4,17% - Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- 4) 83,33% - запитань розділу Касаційного цивільного суду.

6. Питома вага кожного розділу Програми іспиту відображає співвідношення кількості тестових запитань із відповідної галузі до загальної кількості запитань тестового завдання.

7. Порядок розміщення дисциплін не є основоположним для формування відповідного блоку тестових запитань.

8. Для всіх розділів Програми іспиту встановлено необхідні кваліфікаційні рівні, якими повинен володіти кандидат на посаду судді Касаційного цивільного суду.

Формування кваліфікаційних рівнів здійснюється з урахуванням пізнавальних навичок, визначення яких наведено нижче:

Рівень «А» - необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень «В» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння».

Рівень «С» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення».

Рівень «Б» - необхідні когнітивні рівні пізнання «Знання», «Розуміння», «Критичне мислення», «Вирішення проблеми».

КАСАЦІЙНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ СУД		
Тема	Питома вага, (%)	Необхідний кваліфікаційний рівень
<p>1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО</p> <p>1.1. Конституція України – Основний Закон держави. 1.2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. 1.3. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя). 1.4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. 1.5. Конституційні засади правосуддя в Україні. 1.6. Конституційна юстиція в Україні. 1.7. Місцеве самоврядування в Україні</p>	8,33	С
<p>2. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО</p> <p>2.1. Законодавство у сфері запобігання корупції. 2.2. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». 2.3. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. 2.4. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. 2.5. Кримінальна відповідальність за декларування недовірливої інформації</p>	4,17	С
<p>3. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД</p> <p>3.1. Загальна характеристика. 3.2. Європейський суд з прав людини і його рішення.</p>	4,17	С
<p>4. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО</p> <p>4.1. Загальні положення цивільного права. 4.2. Суб'єкти цивільних правовідносин. 4.3. Об'єкти цивільних правовідносин. 4.4. Строки та терміни. Позовна давність. 4.5. Особисті немайнові права. 4.6. Речові права. 4.7. Право інтелектуальної власності. 4.8. Правочини в цивільному праві.</p>	29,13	D

4.9. Загальні положення про зобов'язання і договори. 4.10. Окремі види зобов'язань. 4.11. Відшкодування шкоди. 4.12. Спадкове право.		
СІМЕЙНЕ ПРАВО 4.13. Поняття сім'ї в праві. 4.14. Поняття та види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин. 4.15. Особисті права та обов'язки подружжя. 4.16. Правовий режим майна подружжя. 4.17. Правовідносини батьків та дітей. 4.18. Договірне регулювання сімейних відносин. 4.19. Розгляд судом справ, які виникають із сімейних правовідносин.	5	D
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО 4.20. Право власності на землю в Україні. 4.21. Права на користування землею. 4.22. Захист прав на землю. 4.23. Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок та землекористувачів. 4.24. Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. 4.25. Правова охорона земель в Україні. 4.26. Правове регулювання плати за землю. 4.27. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації. 4.28. Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.	6,7	D
ЖИТЛОВЕ ПРАВО 4.29. Конституційне право громадян України на житло. Способи реалізації прав на житло. 4.30. Поняття та підстави користування жилими приміщеннями. 4.31. Правове регулювання користування службовими приміщеннями та гуртожитками. 4.32. Юридичні гарантії права громадян на житло. 4.33. Захист права на житло.	5	D
ТРУДОВЕ ПРАВО 4.34. Сфера дії трудового законодавства. 4.35. Державні гарантії права на зайнятість в Україні. 4.36. Поняття, сфера дії та види колективних угод.	8,33	D

<p>4.37. Трудові договори.</p> <p>4.38. Правове регулювання робочого часу.</p> <p>4.39. Правове регулювання часу відпочинку.</p> <p>4.40. Нормування праці. Види норм праці.</p> <p>4.41. Поняття трудової дисципліни, методи її забезпечення.</p> <p>4.42. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.</p> <p>4.43. Поняття охорони праці за трудовим правом.</p> <p>4.44. Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права.</p> <p>4.45. Контроль і нагляд за додержанням законодавства про працю.</p> <p>4.46. Трудові спори.</p>		
<p>5. ПОЛОЖЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА</p> <p>5.1. Поняття «прав і обов'язків цивільного характеру» в сенсі Конвенції.</p> <p>5.2. Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12) Конвенції.</p> <p>5.3. Свобода думки, совісті та релігії (стаття 9). Вимоги пункту 2 статті 9 Конвенції.</p> <p>5.4. Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10 Конвенції.</p> <p>5.5. Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1).</p> <p>5.6. Право на освіту (стаття 2 Протоколу № 1)</p>	4,17	C
<p>6. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО (ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС)</p> <p>6.1. Основні положення.</p> <p>6.2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.</p> <p>6.3. Цивільна юрисдикція. Підсудність цивільних справ.</p> <p>6.4. Докази і доказування в цивільному процесі.</p> <p>6.5. Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати.</p> <p>6.6. Процесуальні форми захисту цивільних прав: звернення до суду, відкриття провадження, судовий розгляд. Наказне провадження. Позовне провадження. Врегулювання спору за участю судді. Заочний розгляд справи. Заходи процесуального примусу.</p> <p>6.7. Особливості розгляду та вирішення справ окремого провадження.</p>	25	D

<p>6.8. Судові рішення.</p> <p>6.9. Судовий контроль за виконанням судових рішень.</p> <p>6.10. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб).</p> <p>6.11. Цивільне судочинство України з іноземним елементом.</p> <p>6.12. Перегляд судових рішень в цивільних справах.</p> <p>6.13. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.</p> <p>6.14. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів.</p> <p>6.15. Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні, надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів.</p>		
---	--	--